

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 4 PEZETA

Valladolid'ko Gizarte - astean asarre - giroa

GAZTEAK EZ DIRA ITXURAKERI ZALEAK

ITZAK EZ, EGIÑAK ESKATZEN DITUZTE

Oitura danez, Valladolid'ko Gizarte-Astearen azkenean, (au, XXVII' garrena zan), aste guziko ondoren nagusiak erabakirik gabeak eta aulak atera ziran. Aste orretara etorritakoak ori ikusterakoan, egundo agiraka edo protesta bizia egin zuten. Eta okerrago dana, gazte talde batek, ondoren oiek Irakurri zira-

neko, Batzarra utzi ta kanporako bide dea artu zuten.

Beste aldetik, Aste ortara etorri ziran lareun pertsonak, Batzorde Nagusiari eskutitz bat egin diote. Ona emen karta orren esan batzuek:

1.—Artu diran gaiak ez tira gaurko prolemak askatzeko bear dan

erabakitasunean adierazi. Onela gure gazteen goraberrak aidean gelditu dira.

2.—Aste barruan itzaldiak eskola-usaia izan dute ta esaera orrek ezin dezakete gure gazteen biotzetan erantzunik izan. Aurrez, utsera etorriak dira, beraz, artu diran neurriak.

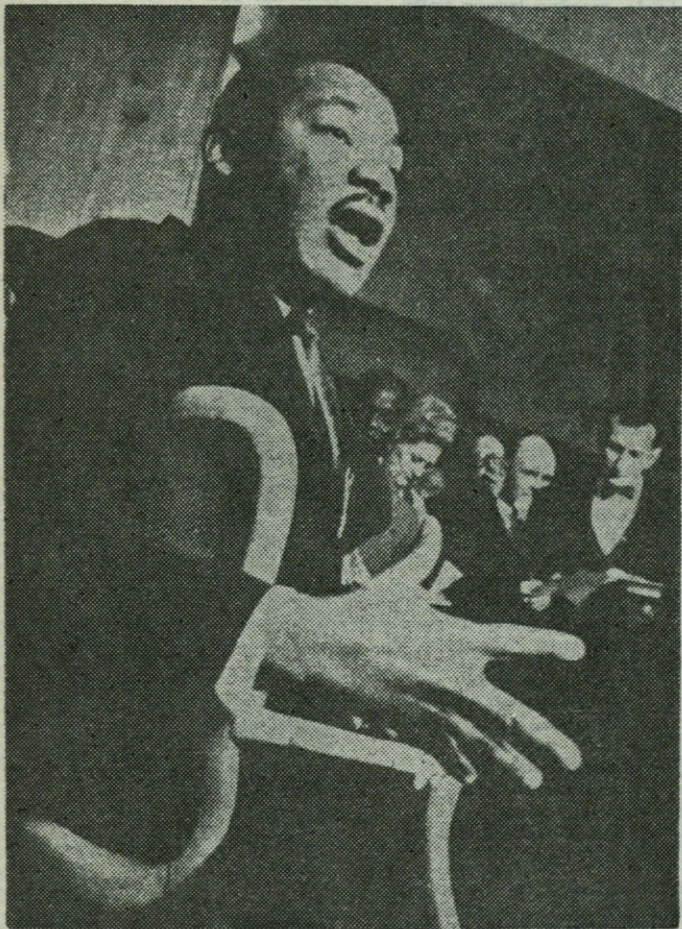
3.—Gazte nekazariak, langilleak ikasleak Aste ontara ez tira agertu.

4.—Eralguntza guzia ankaz gora joan dala bere oiñarritik. Agintari etzan jendeak bere jokaera erabaki luteta egin dituzten galderak ez dute bear bezelako erantzunik iritxi maiko jaunengandik.

MARTIN LUTHER KING IL DUTE

Il dute edo il degu ?

Gizaldi eta gizaldietan judutarrak Jaingoikoaren Semea il zutela esan eta iruditze zitzaigun beste batzuek il zutela. Orain ere ba daukagu arrisku bera: Amerika'tar gazte zuri batek gaizki egin dula jakin eta gu pekaturik gabe arkitzekoa. Zer izandu zan Luther King apaiz jaunaren obena? Jesukristorena bera. Bere anaia maitatu zituan, bai beltzak (orreatatik eskatzen zituan, pakez pake, beren eskubide osoak), bai zuriak (orreatatik etzuan beñ ere nai izandu, burruka bizian eta tiroka ibilla) Bañon barrango burruka izugarria eraman zuan beti. Ba zekien berak bere burua jokatzen ari zala bañan ala ta guztiz aurrera jarraitu zuan bizitza galdu arte. Galdu, eta irabazi, Kristorekin pixtuera arkitu bait du.

BERRI BIXI-BIXIAK

• Bartzelona'n, Tarragona diputaduak dionez, lanik-eza aldapan bera dioa izugarri. Illero euneko zortzi geiago dira langille lanik gabeak. Ta lan-gabeko auetatik euneko 56'tik gora dira, diru-laguntzarik artzen ez dutenak. Zerbait kobratzen dutenak, berriz, ortarako ordaintzen dutenaren neurria jasotzen dute laguntza, ta ez beren lan-jornalari dagokion neurrian.

• Aita Santuak bere inguruan zituan ohorezko kargu denak kendu egin ditu. Emendik aurrera bere tegia, Aita Santuaren Etxea izenez ezagutuko da.

• Patino zine-zuzentzailea giltzaperatu egin dute. Au da «Nuevas cartas a Berta» eta beste zenbait pelikula atera dituan. Diego de Leon kalean dagoen bar batetik ateratzekoan, lotu zuten zinegillea.

• Andaluzia'n, euneko 70 baiño geiago, nekazaritzan ari dira lanean. Euneko 56 familik ez dute urte guzian 40.000 pezeta ere irabazten.

• Fraga Iribarne ministroak Albazete'n au esan-berri du: «Ni ministro naizen bitartean, ez da jokurik izango Espainia'n». Ta ezarri zuan ondoren: «Deabruari anima saltzea izango litzake, noski».

Donostia'ko Erriko Etxekoak, oraintsu lege-bidez gora eskatuak ziran, emen jokoa berritu zedin.

• Asturias'en 30.000 langille ditugu minetakoak, «silicosis» gaitza dutenak. Auetatik 14.000 bigarren edo irugarren mailan gaixotuak. Gauzak okertzeko, guziak larri bizi dira, jasotzen dituzten diru-laguntzak oso eskasak bai-tira.

• Bigarren aldiz auzitara eramaten dute «Estibalitz» aldizkaria, Estibaliz'ko beneditarrak ateratzen duten ille-rokoa. Gaurko Prensa-Legearen 28'garren atala urratu omen-du, ifiolaz ere.

• Madril'go «Jakintza olitiku ta Ekonomiku» ikas-etxean, Unibersidadetako istilluak epaitzeko izendatu duten Juez bereziaren kontrako itzak agertu dira. Epaiari ori Gonzalez Alegre da ta il egingo dutela zemaizten dute Itz oietan.

R.A.U.'n ere beste ainbeste

Langille ta ikasleak militarkeria gutxiago nai dute

Nasser'ek aldaketa berriak iragarri ditu Ejipto'n. Aldaketak Lantegi-Nagusi ta Erri-Diruketa saillean. Poliki-poliki, militarrek kargu oietatik kentzen ari dira. Ori eskatzen bai-du langille ta ikasle arteko asarre-giroak. Aurreko astetan izan diran agerpenak, ez dira kaletan alperrik ibilliak.

Maiatza'ren bigarrenean, Estadu guzian erri-itza eskatuko da Nasser'ek barreiatuko duan aldaketa-arauari buruz. Erri-lan lekutan sartuak zeuden gudari asko, beren karrerako lan-lekuetara biurtuko dira.

BI ERABAKI ASTUN

Vietnam'eko bonbardeoak geldiaraztea ta Ipar-Aberiketa'ko lendakaritzarako eleziotara ez joatea: ona emen Johnsin'ek artu dituan bi erabaki astun. Mundo osoa urbil egon da egunotan ori dalata. Ona emen gure iritzia: jator portatu da oraingoan, bai pake-zaletasun aldetik eta baita berak ezin lukeana besteren eskutan uzteagatik ere. Ganadu zaitzeari ekingo omen dio. Ez du orratik zezen makala kendu bere arpegi aurretik...!

BERTSO BERRIAK

Donostiako Amara goia
ura leku serioa
Gaixo erria deitzen diote
alakoa da giroa
Senda tokia pranko badago
ta bat Sanatorioa
Bixita joan da gaixo batekin
egin det itz jariora

Buruko mifi bat aski degu guk
galtzeko gozotasuna
Bazter guziak aidin jarriaz
galdurik gure zentzuna
Purrustan eta gogotzarrean
beteaz eginkizuna
Aitatu dedan gaxo orretan
badegu ikaskizuna.

Noizian beingo bixitaria
naiz aspalditxo onetan
An daudenantzat pozgarri baita
eskertzen dute benetan
Kuarto bateko kondaira det au
ez naiz sartuko danetan
Euskaldun gaixo jator bat dago
eta ez bi egunetan.

Ori da gaitza ta ezbearra
gogotsu eramatea
Arritzekoa ez da ba bate
kejatxo bat izatea
Baña ez du ark gogozko nunbait
bide ortatik juatea
Beti diona au izango zan
Jaunaren borondatea.

Aginagako partekoa da
baserritarra izatez
Aspalditxoan geldi badago
ez da bere borondatez
Ezin leiteke ifiortxo poztu
berak izan dun suertez
Len esan dedan gaixo lekuan
baitago amaika urtez.

Ez gero pentsa gure gaxoa
aiton zarrenbat degunik
Edadearen berririk ez det
Juzko bat egingo dut nik
Ogeitamabost urtetik gora
ez det uste asko dunik
Sasoi onenez bear zun baña
ez daduka osasunik

Bigarren plantan ogeigarrengo
lumeroa dun atean
Barrura sartu ta ezkerreta
beste gaixoen artean
Irugarrengo oia berea
gelaren baster batean
Sendatutzeko itxaropenez
pazientzi ta pakean.

Nere gogora bear dan ainbat
goralgarri ezta eldu
Gaxo askoren irudia da
leialtasuna berez du
Kristautasunan ixpillu jator
gizatasunen eredu
Pazientzia berriz Job Santu
aundi aretxen pare du

Pazientzia esan det eta
gezurra danik ez uste
Beragana juan izketan asi
ta arrituko zaituzte
Gauz utsa balitz bezelaxe ark
dio —bai amaika urte—
Errex esaten baldin badare
pasa egin bear dute.

Zuk lñaxio ondo dakizu
geldituko ez nitzala
Jaungoikoari eskatu gabe
bere grazian itzala
Nere erreku ta eskariak
arren onartu ditzala
Zure gaitz danak aldendu eta
Zearo senda zaitzala.

Berarengandik irten izan naiz
askotan lotzes beteta
Ainbat denbora gaxo dagola
ta beti alai kopeta
Erren kurarik ez dauka ifioiz
goxo leguna izketa
Gu berriz sarri uskeri batek
geure onetik ateta.

Orra dozena bertsoz osatu
borondate onenean
Sinistu zazu lagun dirala
danak zure omenean
Eskari auxa egingo dizut
eduki oroimenean
Utsegin badet ar nazazula
ni zure barkamenean.

ZABALATAR XANTIK

NERE BORDATXOTIK

DANETIK ZERBAIT

Donosti'ko Turismo Etxeak bi-
li dizkit Españi'ko Aizkolari Txa-
pelketan parte artuko duten aiz-
kolarien izenak.

Erramun Latasa, Sunbillaatarra.

Txapelketa au, dakizutenez,
apirilla'ren 29'garren egunean
ospatuko da, Donosti'ko zezen
plazan.

Onen onenak emen izango di-
tugu. Onak ematen du poz.
Iñor etzegoan nunbait otarra-
pean gelditzeko. Ezta gelditu
bear ere onelako aukera bat eto-
rrita.

Banatuko diran sariak eztira
nolanaioak.

Lendik gertututa (preparatuta)
dauden mutillak ezin ba gorde-
an egon. Txanpon asko kostata
dauden mutillak dira.

Orain, txanponak ezezik, izena
ta ondra irabazi lezateke.

Geiago luzatu gabe, noan zein
diran esatera:

Sunmilla'ko Erramun Latasa.
Leitza'ko Patxi Astibia.

Gorritiiko Migel Berekoetxea.
Ernani'ko Migel Irazusta «Poli-
paso».

Azpeiti'ko Joxe Inazio Orbego-
zo «Arria».

Oiartzun'go Teodoro Irazusta
«Usategieta lenengoan».

Iru gipuzkoar eta iru napar.

Besteak beste dirala, ona
emen «Usategieta» aizkolari
biurturik. Meritu ikaragarriko jo-
ko-gizona auxa.

Aparteko arrijasotzalea; apar-
teko arraunlaria.

Ta, bi opizio oiek gutxiegi ba-
lira bezela, aizkolari onenen sa-
llean sartu dute oraingoan.

Berandu batean asia da aizko-
ran. Nik eztakit zer egingo duan,
baña bai asko egiteko motibo-
rik ezutuala.

Zalla, ximela, gogorra da, bat
izatezkero. Dituana danak ema-
ten ditu beti «Usategieta'k», as-
ten dan klasean asten dala.

Bigarren mallako asko gaizki
artuko lituzke aizkoran ere. Dau-
den onenak, bizkorrenak, izango
ditu aldamenen.

Au dauka istillu txarra.

Aizkolari beldurgarriak Napa-
rru'tik datozenak.

Latasa, Astibia, Berekoetxea.
Oraindik ezagutu diran trebenak,
oker aundi gabe.

Arrixku aundia dago aurtan ere
lenengo saria ta txapela auzo
prointzira joateko. Iru oietako-
ren bat izango da txapeldun, du-
darik gabe.

Gerta ditek ni oker egotea,
baña... eztet uste!

On oietakoren batzuk etxean
gelditu balira, Donosti'ko jaial-
diak etzuan artarañoko grazirik
izango.

Danak datoz, ordea, ta oiek
jendea erruz bilduko dute.

Pozik eta gustora egon ditek
Donosti'ko Turismo Etxea. Ezin
da obeto erantzun dute aizkola-
riak izenak ematearekin.

Aprilla'ren 21'garrena, bein
bear da, egun aundia izango da
Donosti'rako. Sariak:

Lenengoa, 100.000 pezeta.

Bigarrena, 75.000.

Irugarrena, 60.000.

Laugarrena, 40.000.

Bosgarrena, 30.000.

Seigarrena, 20.000.

Diru kontua bakarrik aitatzen
det gaur. Gañontzean, kopa ta
erregalo, mordoa izango baita.

Aizkolari bakoitzak amasei
egur ebaki bear ditu.

Ara zer neurritakoak:

Lau 36 ontzako; lau 45 ontza-
ko; bi 54 ontzako; bi 60 ontza-
ko; bi 72 ontzako; bi 80 ontzako.

Erakusle ta botillerorik eztute
izango alboan. Beren indar eta
abildadez baliatu bearko dute
aizkolariak.

Ortarako izanik
doai ta birtute,
Donostiarrak jaia
molatu digute.
Onen guzi-guziak
itza eman dute,
aurtengo txapelduna
nor izango ote?

Astibia, Latasa,
sasoiatan beteta,
ta Berekoetxea
eztago gordeta.
Gipuzkoa'tik iru;
zerbait nai dute-ta,
«Polipaso», «Arria»,
«Usategieta».

Amasei egurretan
ba-dute zerbait lan,
aiek ebaki bear
dituzte segiran.
Plazan jarriko gera
danok beren jiran,
ikusiko ditugu
onenak zein diran.

Garitaonaindia'tar Gotzon, biz-
kaitar apaiz jaun prestuak, libu-
ru bat idatzi du. Balendin Uri-
ona korredore zanaren bizitza
ezagutu nai duanak, liburu au
irakurtzea baño bide oberik ez-
tezake artu. Euskera garbi, bi-
kain eta errikoia bide batez, Ga-
ritaonaindia jaunak darabillkiana.

Bizkaieraz irakurtzea gaiztoa
dala gipuzkoar batentzat?

Zaude ixilik orrelakorik esan
gabe.

Zenbaiten lanak beti dira gaiz-
toak, naiz bizkaieraz eta naiz gi-
puzkeraz.

Erdel jostekerez betea dagonak,
iñolako moduz ez lezake egin
euskera onik.

Garitaonaindia'ren lana euske-
raz pentsatu ta euskeraz idatzia
dago. Argatik irakurtzen da ain
gogoz, itz erdirik galdu gabe.

Lenen mallako korredorea eze-
zik, lenen mallako euskalduna
Uriona. Liburu au irakurrita kon-
turatuko zera nolako mutilla zan.
Oso-osoko gizona; bere jatorria
nunai aitortuko zuana; euskera

ta Euskalerriagatik edozer egin-
go zukeana.

Premiz ziran korredore lagu-
neri laguntzeko ta esku emate-
ko, nor ura bezelakorik?

Zenbat aldiz utzi zituan irabazi
zezazkean karrerak, bigarren edo
irugarren tokiak, ezbearra izan-
dakoari laguntzeagatik?

Etzuan biotzik Uriona'k, bea-
rreen zanari kasorik egin gabe
aurrera jarraitzeko. Beste modu
batera esanda, biotz aundiegia
zuan; errukia zerion alde guzie-
tatik.

Maitea zuten ezagutu zutenak.

Geien ezagutu zutenak eta
geiago Liburuan or agertzen di-
ra arekin tratua izandako ainbat
korredorearen aitormenak.

Ezin aspertu nunbait aren al-
derdi onak goraltzen eta txalo-
tzen.

Itz auekin amaitzen du Gari-
taonaindia jaunak bere liburu
egoki ta gustagarria:

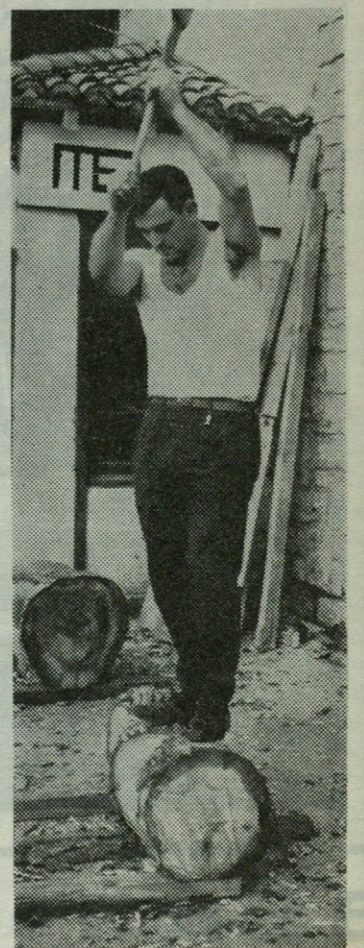
«Agur, baña ez banatzeko.

Zure izatea gure biotzetan
gelditu da. Geure biotzetan za-
goz. Onik egiten dogunean, po-
za emoten; txarrik egiten dogu-
nean, bekozko illunaz.

Beti biziko zara geugaz. Zu go-
goratzea beti izango dogu one-
rako dei bat.

Agur, Balendin! Agur, Muxi-
ka!

Olako semeak emoten dauzan
erria, gora!».

"Usategieta Lenengoa",
Oiartzuarra.

Zorionak Gotzon Garitaonain-
dia jaunari.

Ta, zuk, irakurle, Balendin
Uriona nor zan sakonki jakin nai
badezu, etxeratu zazu lenbait'len
liburu au.

Basarri

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijon,
Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Ali-
cante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería'a.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gadera esne putzuak,
Oiek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

Errukirik ez, justizia bear dute

«Ez degu errukirik nai, justizia eskatzen degu». Itz zorrotz auek berrogei ta zazpi maixuk esanak dira, Bartzelona'ko «Mundo» aldizkarian.

Aspaldi ontan, Estaduko presupuestoen azterketak dirala-ta, asko ta asko itzein eta idatzi da erriko-eskoletako maixuen alde. Geiegi bear bada. Obego izaten baita itzak alde batera utzi ta egiñari ekin...

Ori bera uste dute nunbait berrogei ta zazpi maixuok. Ez dala naikoa bere alde jardutea, ekitea baño.

Ikus ditzagun gaurko maixuen egoera ta prolemak. Eta, batez ere, bein da berriz, esan ta aitortu dezagun garbi errietako etorkizunarentzat ikaste ta edukazioak duen garrantzia. Ezpaidute erriak aurrerapenik egingo, ez politika ta ekonomi aldetik eta are gutxiago sozial aldetik, edukazioaren bitartez baño.

Eun milla maixu dira Espaini'n gaur-egun. Lenengo mallako maixuak, noski. Ta maixu oen illeroko saria 5.865 pezeta izan oi dira. Sari oni, jakina, iru-urtekoak geigotu bear zaizkio; 410 pezeta irurte bakoitzeko, ain xuxen. Baña bestaldetik, mutualidadeak dirala, tsak eta abar dirala: amaretik bat beintzat kendu bear zaio illeroko sari orri.

Beraz, ara emen aurtan bertan bi maixuk jasotakoak: Madril'go maixu batek, bi urte terdi irakaskintzan dabillen gizonetzkoak, 5.252 pezeta jaso zitun ilbeltzean; ta 8.684 pezeta ogeita amabi urte buruan dabillen Elbar'ko emakumezko batek, joandako otsaillean. Ederki esan dezakegu ba, bi oen tarteko dirala eun milla arteko maixu geienak.

Onezaz gañera, maixuak izaten dute etxe-bizitza-ordainez geigarritxo bat, baña geigarri au aspalditako urtetan berdin-berdiñekoa da. Ta danok dakigu azkenetako urtetan bizi-egoerak eman duan gorako abia izugarria...

Len esn degunez, oraindik-orain aztertu dituzte Estaduko presupuesto berriak. Ta pozgarri izan da guretzat maixuen alde irten dan abotsa bizkaitar prokuradore batena izatea. Baña abots au bakarkakoa izan ezbazan ere —izan zitun egia esateko lagun batzuk—, Lege-batzar nagusiko gizonak ez zituzten presupuestotan maixuen sariak aldatu. Eske bat bakarrik egin zioten Gobernuari: maixuen xede ta desioak ontzat artzeko, alegia. Ta maixuen xedea auxa da: 9.000 pezetako illeroko saria ta urtean 36.000'ko geigarri bat. Ta etxe-bizitzan ordainez ematen zaiena bost urtetik bost urtera azterkatzea...

Maixuen eskabide auek bidezkoak dirala derizkiogu. Gure semeentzat gauzik onenak eta egokienak nai izaten ditugu beti. Jantzi dotoreenak, tresna egokienak, jostallu xarmantenak... Ondo baño obeto dago ori dana.

Baña ez gera sekula azpurtuko egi borobil au esaten: edukazioa, irakaskintza dala guk gure seme ta aurreri eskeiñi genioken pitxirik miragarriena. Ta maixuak, irakasleak, gure artean «andereñoak» dira gure seme-alaberi pitxi ori eman dezaitekeenak. Eskeiki dezaiegun ba guk irakasle ori «justiziz» merezi dutena.

KEZKAK

Apaizki askoren jokabideak

GAZTAÑAGA'K

Ez det apaizkik izendatuko; ezta erririk ere. Baña zenbat eta zenbaten izenak esan nezazken! Gertaera batzuk aipatuko ditut. Berak mintzatuko dira naiko argi, berak naiko zorrotz.

Ez det apaizkien aurka itzein nai; iñoren aurka ere ez. Ori egingo banu, mutil koskor biurrien antzeko gerta nindeke: nor-bere etxeke tellatura arrika jardun, ezer puskatu ditekunik pentsa gabe.

Apaizkiok geren jokaeran, eliztar-mota batzuei, sekulako begirunea agertzen diegu; beste eliztar talde batzuei, berriz, batere ez: ixeika eta par.

Baña bijoaz gertaerak.

Erri batean —ez aundi eta ez oso txiki— geien-geienak euskaldunak dira; ogeitik bat bai ote da erdaldun? Ori erri guziari begiratu-ta. Elizara joaten diranai begiratu-ta, berriz, are gutxiago. Eta ala ere, igandero ordurik onenean, amabiak aldean, jenderik geiena dijoan garaian, Meza osoa dana erderaz. Zergatik? Udar balitz, barkagarri. Bana neguan?!

Beste batean, emezortziren bat erdal-sendi bizi dira; euskaldunak askoz geiago: larogei bai, ortxe. Eta? Eguardi-eguerdiko Meza, gero-ta ixtimazio geiago ematen zaion orduko Meza, oso-osorik erderaz ipiñi dute. Zer gertatzen dan? Jakiñekoa: igandean baño igandean euskaldun geiago, erdaldunak baño askoz geiago.

Zenbat tokitan ipiñi diran erdaldunentzat, etorkizunentzat, Meza bereziak! Igande batzuen burura, euskaldunak berak geiago, bestelakoak baño. Eta nik gal-detuko nukena: Mezak bereziki jartzen zaizkielako, erdaldun geiago joan oi al da?

Erri aundi bat. Larunbat arratsaldean iganderako Meza. Eunetik bi-iru-lau erdaldun joaten dirala? Geiagorik ezet esango nuke. Erderaz nai dituztenentzat, nai ainbat daukate konbentuetan. Eta ala ere erderaz itzegiten asi dira tarteka. Bai, ba: «etorri ditezke erdaldun batzuk». Ederki?!

Bi milla bizilagunekor erria. Bi tokitan ba-zituzten erderaz Aste Santuko elizkizunak. Eta ala ere, parrokiaren erderaz eginen zuten erdia baño geixago Aste Santu artan. Jakiña, «joan nai balute ere... erreztasunak, aukera eman bear...».

Geiago oraindik: Elizkizun batean 250 euskaldun arkitzen ziran eta 10 erdaldun. Amar erdaldun, baña aiek alakoak, nunbait. Nola itzein zitzaileu uste dezute? Amabost minutuz erderaz eta azkenean —itzura egiteko? engañagarri?— iru minutuz euskeraz.

Orra gertaerak, ziur-ziurrak, danak egizkoak. Zer ote gabilza apaizkiok? Guzi-guzieri zor diegu ardura, begirapen eta maitasun. Nork ukatuko?

Baña zer-nolako mallatan? Nortzuri lenengo? Nik ikuusten ditudan mallak, onela dira: Lenbizi, nor diralako; pertsona diralako, alegia. Bigarren, kristau diralako, kristau-malla. Eta bi maila oietan berdin-berdin eskubide dute danak, euskaldun eta erdaldun; alderdi oietatik begiraturik, danai berdin begirapen zor zaie.

Ala agertzen al dute, izendatu ditugun gertaerak? Bereizketa mingarria!

Beste alderdi batetik ere begiratu bear zaio arazoari. Batzuk bertakoak dira, besteak etorkiak; batzuk etxeokak, besteak arrotzak. Ondo dago, nun-naitik datozenak ere beso-zabalik urtzea. Baña danak berdin eskubide? Ori ez da zuzenbidezkoa, ori ez da naikoa. Zoritzarrez, askotan berdintasunik ere etzaigu opa; baña ez da naikoa.

Nork eska dezake etxeokai kalte egiteko, etorkiak on egite arren? Bertakoai zor zaiena ere ukatu, bitartean etorkiak loxintxa egin? Zergatik? Zeren izenean.

Gure elizak betetzen dituzten euskaldunak, —askok beintzat— bizkarrekoka artu arren ere, Mezarik utziko ez lutekela-ta, egin edozer ixeika. Gero-ta gutxigo datozela elizetara? Arfritzekoa al da? Iganderoko entzulea par egin eta «etorri ditezkenai» goxouk eskeiñi. Datozenai muzin egin eta ez datozenai goxokeri. Nun degu burua?

Edo-ta elizara ekartzea bakarra naikoa dala uste ote degu? Noiz konturatu bear degu, elizara bilduko balin badira, ez dala naikoa erderaz itzegitea bakarrik? Ez ote degu ikusi bear oiñarriko utsune aundi bat?

Apaizkiok, izan dezagun zentzu on!

Goñi sendagillea

Zarautz'ko erria Don Ramiro de Goñi mediku jaun agurgarriari omenaldi berezi bat antolatzen ari da. Erri batek bere eskerrona gizon bati agertzen dionean, ez du gizon ori bakarrik goraltzen. Erri orrek, bere nortasunean, errija bera goraltzen du. Bere izatea erri bezela onratzen du.

Nor degu don Ramiro de Goñi Argarate, Zarautz-ko sendagille jaunak Donostiara izatez. Donostian jaio zan 1897 urteko San Inazio eguneko bezperan. Bera izan zan Donostian, gaur katedrala dan elizan aurren-aurrena batayatatuko aurtxoa.

Ni mutil gaztia nintzala Ramiro Goñi-ren izena uskotan azaltzen zan periodikuetan udara partian. Igarilarien kanpeoya zan. Garai artan Urumea ibaiko trabesia zeritzaion igari pruebak, pama aundia zuan. Baita, Donostiko Gaztelu birako igari txapelketak ere. 1919, 1920 eta 1921-ko Urumeuko trabesian, Goñi izan zan garaille. Berdin 1920 eta 1921-ko Urumeako trabesian, Goñi izan zan garaille. Berdin 1922 garrenian Santanderne jokatu zan Espaini-ko kanpeonatoan. Goñi atera zan kanpeoi.

Baño artikulo Goñi medikuetaz batez ere itzegiteko asmuakin asi naiz ni. Ez nadin bada okertu.

Goñi sendagilleak deporte saillean marka aundiyak egin bazituan, bere esturiotan etzituan txikiyaguak egin.

Gaundikan baño goragoko notak bein baño geiagotan atera zituan. Erderaz esaten dan bezela, matrikula de honor, 1923 urtean doktoratu zan, eta sartu Madrilgo ospitalean, ontarako egin zan oposiziya irabazita.

Oek danak onela dira, baño Zarautz-ko sendagillea ainbeste urtean izan dan Goñi jaunari, etzitzaion burua beñere arropuztu.

Goñi jauna joan ez dan baserririk bai ote da Zarautz-en? Udara ta negu zhora iritxi ezda Goñi senda-

gillea? Palus edo Paskuelsoro, Zarautz-ko baserririk urrutienak, edo Aya parteko Elkano, Urdaneta edo Altzola ballerako baserri urrunetara joateko beti prestu, orduak ordu.

Gaueko amabitan edo goizeko bostetan, oñez ala biar bazan, edo ta asto edo beor gañean aukera izan ezkeror, iñortxori ezetzik esan ez dion gizona don Ramiro de Goñi.

Gañoaren bearrari beti baietz, bere buruatzaz beñere pentsatu gabe. Etorkizuna? Jaungoikoak antolatuko du. Gaur egunean arritzeko birtutea, Diruagatik inporta gutxi Goñi medikuari.

Bitartean bete dezadan nere eginbearra mixiolari bat banitz bezela. Gizonak sendatzen eta gizonari iltzen laguntzen. Txotx bat sekulan aurreratzeo pentsakizunik gabe. Bereik ez du izan beñere. Goñi sendagilleak ezdu kobratu iñoz arrastotik kanpora.

Etta kobratu gabekoak? Etta kobratu bearrean, gañoaren oe-buruko azpian utzitakoak? Zenbat erre-galo artutako ollasko ez ote ditu Goñi medikuak beartsuen etxeetara bidalil

Bere deportista izandako denporakin oroituaz noski, sosik ere ez die Goñik beñere kobratu gazte deporte edo indar-jolas zaleei.

Oiek guztiak egiteko fedea bear, eta gañera, ez nolanaiko fedea. Goñik bere bizitza besterentzat siñisgarri egin du. Bere bizitzarekin aitormen arrigarriya.

Zarautz-ko erri on eta bioztunak Don Ramiro de Goñi jaun benetan agurgarriari erantzuten jakingo aldio. Nik baietz uste.

José de Arteche

Kolonialismo ta opresioa

Kolonizatuta dagon erria, erri zapaldu bat da. Kolonialismoa, izan ere, gure aroko opresio audienetako da. Gizonak azpiratu dituzten opresioa era geienak, kolonialismoan biziak aurkitzen dira. Orregaitik zapalduta sentitzen diran erri guztiak, gauz askotan erri kolonizatu antzekoak dira, gauz askotan oso bat eginda daude. Mekanismoak

opresio geienetan antzekoak dira. Zapalduta dauden guztiak nolabaiteko antza badute.

Lerro gutxi batzuetan kolonialismo errealdadearen azterketa bat egitea, ezin liteke. Orregaitik kolonizatu markatzen duten ezaupideen bat bakarrik argitu bear det: Kulturaren eta izkuntzaren opresioa.

Eziera, erri bateko Etorkia ta Edestia ez galtzeko, bitarteko egokiena da. Bañan bitarteko au ukatuta dago kolonizatuentzat. Aur geienak ezin dira joan ikastoletara. Eta zori ori daukatena, beren barruan beren bizitza guztirako markatuta utziko dituen zarrastada bat experimentatzen dute. Beren errikoa ez-tan kultura bat ematen diete. Beren eztan edesti bat erakusten diete. Ikastolak, erabatekoa izango dan bikatasun bat, sortzen die.

Biñatasun ori, batez ere, kolonialismo bilinguismoan agertzen da. Kolonizatuak bere izkuntza berea dauka, bañan kolonizatzalek beste izkera erdaldun bat beartzen dio. Administrazioetan, teknikan radioan, egunerokotan, uriko irakargietan eta toki guztietan ezta erabiltzen kolonizatzale izkuntza baizik. Kolonizatuaren izkuntzari etzaio ballorik ematen, etzaio jaramonik egiten. Lanbide bat billatu nai balin badu, bere burua ondo egokitu nai balin badu, zerbait ikasi ta izan nai balin badu, kolonizatzale izkerara egokitu bea-

rra du. Kolonizatu, bere izkuntzakin bakarrik, bere aberri berean erdaldun bat da.

Egoera ori aurrean, Literaturaren utsa edo atzerapena, zearo ulertzen da. Nola idatziko dute? Kolonizatuak kulturik eztauka eta bere izker aoz bakarrik ikasi du. Eztaki ez idatzi ezta irakurtzen ere.

Eta idazleak kolonizatzale izkuntzan idazten badu, bai tristea bere eginkizuna Berea eztan erri baten-tzat idatzi bear izatea, eta tristeago, erri ori bere opresio egillena balin bada. Beste aldetik, ori elitzake izango literatura erdalduna baizik.

Erri kolonizatu, orrela, bere kulturaren, bere filosofian, bere tradizioan, Historiatik kanpora geratzen da.

Oso gutxi esan degu kolonialismo, bañan idazkari bukaera eman bear diot. Berriz azierara itzultzen naiz an esanda orain argiago azalduko dala uste dedalako. Zapalduta sentitzen diran erri guztiak gauz askotan erri kolonizatu antzekoak dira, Zapalduta dauden guztiak nolabaiteko antza badute.

Opresio ortaz batzuek kontzientzi badaukate eta besteetan kontzientzi ori ezta oraindik agertu.

Nik, nere partez, lerro auekin kontzientzi ortan lankidetu nai izan det.

JOXEBA

FUNCOR, S.C.I.

BENETAKO BASERRITARRAK BEAR DITUTZEN MAKINAK

BIRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKA

EUROPA'KO AUERRERALDEUNI'K ONENAK,
AMENGO NEKAZARIENTZAT.

ADI TA OROI EZAZU

FUNCOR

AZKAR BEZIN ONDO

E L O R R I O

Vizcaya, 114

MARTIN LUTHER KING IL DUTE

Mundu zabaleko albisteak jasotzek badula naigo lan, esango nuke. Gizonaren jakihnaia ez da beñere asetzen. Dana, lur guztietan zer gertatzen da, une bakoitzean, entzun eta ikusi nai du!

Baño, egia dio Liburu Santuak, esatean, «jakiña ugaritzen duanak, miña ere ugaritu egite emen du».

¡Zoritxarreko egia! Izan ere, ainbeste albiste artean, geienak edo txarrak izan oi dira!

Atzo, M. L. King il zutela jakitean, ara, otz-ikara batek bezela jo eta dar dar jarri zuan askoren gorputz eta anima.

Nunbait, munduko baratzan landara ximel ta argalak dute esku-bide erne ta azitzeko.

ZEIN ZAN MARTIN LUTHER KING?

Enda edo raza beltzeko seme bat. Baño ez Afrika'n jaioa, baizik Ipar Ameriketara, Atlanta deritzaien errian, (Georgia) 1929'garren urtean. Ogei ta emeretzit urte zituan il danean.

Bere aita Batista tarretan arzal, ta bera ere bai. Ezkondua. Emaztea ta lau ume utzi ditu.

Bere sorbalde gaiñ, gogoz ta miñez, zaramakin gurutze aundi bat; erabaki zuan bere anai beltzaren erosle izatea, ta belzari Ipar Amerikan askatasuneko bidea urratzea.

Baño nolaz? Beltz artean, asko ziran idar-zaleak, iskanbilla-zaleak, burruka, gudate ta matxinadaz nai zutenak bere eskubideak, gizon zuri artean, iritzi.

Beste jokaera bateko buru ta zabaltzalle izan zan M. L. King. Ain ondo sartua zeukan buruan Ebangelio'ak diona: «Burniz iltzen dunak, burniz ilko dala bera ere».

Biolentzi ukatzalle, pake-zale, M. Gandhi ta beste askoren antze-
ra, jokatu du gure Martin Luther King'k.

Ogei milloi beltz dira Ipar Ameriketara. Dan danak ez ba dira ere, ia danak bera ezagutzen eta jaraitzen zuten butu-zai bezela.

¡Martin Luther K. il da!

Bere gorputza laister auts bihurtuko da; baño bere gogo edo ani-
ma or ibilliko da anai beltz artean.

¡Ondo lotsagarria, enda edo raza zuriarentzako, M. L. King'en iltzea! A kenik, gizon belz bat sortu bear Demokrazipen bizi diran zuriari erakusteko nolaz burruka egin, ta nolaz jokatu!

Ezin-eramana, gorrotoa, ta indar-zaletasuna aspaldiko etsaiak di-
tugu gure artean!

Burua datorkit itz gogor bat, Emerson jaunak, esana. Zalantzan nago ta bildur naiz itz oiek ezarri edo ez M. Luther King il berriari. Ala zion W. Emerson'ek.

«Il zan ez bizitzea obe zan garaian!» - Jainkoak zeruan dezala!

Joe Casa

YUGOESLABIA'KO GAZTEAK EZ DUTE FEDEA GALDU

"Politika" deritzaion Belgrado'ko aldizkari batek yugoeslavo gazteen artean en-
kuesta bat egin du oraintsu. Emezortzi'tik ogeitabost urte bitarteko gazteen artean, alegia. Ta enkuesta orren gai auxe izan da: erri artako gazteen erligiotasuna.

Komunista-erri batean iza-

teko, enkuesta orren erantzunak arrigarriak izan dira oso. Begira: eunetik ogei gazteek ondo ikusten dute eleizak erri artan darabilkin zaletasuna. Ta Leibach ikastetxe-nagusiko unibersitarioen artean eunetik berrogeita hamar fededunak omen dira ta sarri eleizara joaten diranak.

BAR - RESTAURANT

AURRERA

DONOSTIAN ZURE JATETXE BAKARRA

Urbieta kaleko 12'an
Urrut.: 12578

DONOSTIAN

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

HERNANI, 4

URTIETAN LAN OIETAN OITUA
BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

Nigeria'n anai-arteko burruka

Milloika lagun dituan leiñua iltzera eramana

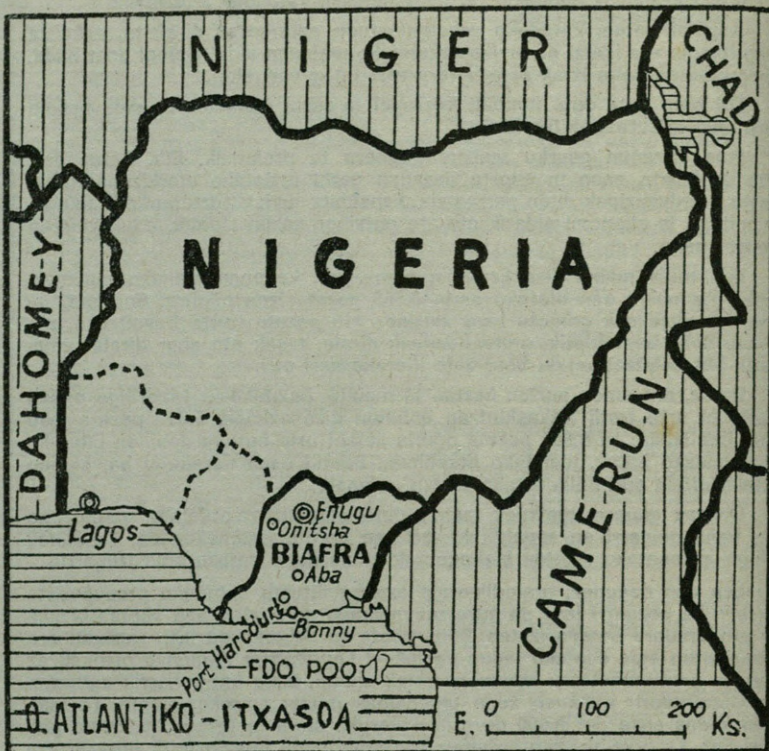
Milloika laguneko leiñu edo tribu bat iltzera kondenatua. Ori da Nigeria'ko gudateak ematen digun emaitza. Eta gertaera au, ia aztua dauka munduak. Ta ori gerrate au giza-eriotzez ain ugari dalarik, ala ere.

Bitartean, Gobernuak ixillik dau-den ontan, Erlijio-talde batzuek ortaz kezkatuak ikusten ditugu. Len-bizi protestanteak, Munduko beren Batzarrean Lagos eta Biafra'ra bialtzeko ordezkariak izendatu zituzten. Anai-arteko odol-ixurketa ura gelditu-arazi nai zuten.

Gero, Batikanoa kezkatu zan. Ta orain bertan «Osservatore Romano»-k garbi adierazten digu, nola «iboak» burrukatzera beartuak arkitzen diran, beren biziak salbatzeko.

«Iboak» geientsuenak kristauak dira. Ta katoliko ta protestanteak batuta, milloiterdi bat izango dira. Leiñuak, ba-ditu milloi batzuek; baiña konturik lendik eztegu, ta orregatik ezin zeatz eman diteke zenbat laguneko leiñua dan erabakitze-ko.

Aita Santuak eta Munduko Batzar-
rak, elkar-izketak sortzeko nazioen tartekotasuna eskatzen dute. «Iboak» gogor jokutzen dute Bia-

fra'n. Ta beren burruka gero ta zu-
zenagoa gertatzen zaie, galdu ez-
kero datorkien eriotzetik salba nai
baitute.

Aprika'k Anai-Lurra izena artua
dauka. Ta izen orrek agiriago ager-
tzen digu, oraingo gerrate au, anai-
artekoa dala, erabat.

Goi-jakinduri billa

LIBURUAK

El shabat y el hombre moderno

Egilea: A. J. HESCHEL

Erlijio kristau ez diranetan, gureandik gertu-
na dagon Erlijioa, judeo-tarrena dala, erakutsi
digu azkeneko Kontzilioak.

Naiz ez nai edo ez jakin, lokarri ugariz eta
ederrez alkatuak daude Sinagoga'ko Erlijioa ta
gurea.

Beragatik, ez dago gaizki, oso ondo bear ba-
da, noiz edo noiz, judeotar teologuarekin alkar-
izketa bat eramatea.

Abraham Joshua Heschel'ek, Amerikan, ju-
deotar seminarioan teologia erakusten du.

Ingles-eraz liburu batzuk argitaratu ditu. Ize-
nak euskeraz ipintzen saiatuko naiz «Jainkoa gi-
zonaren billa». «Igarleak». Lurra Jaunarena da
«Erlijioaren ilosopi bat», ta abar.

Itz aurea berea du. Ta aifñ sakon eta ederk
egia! Demboraren pilosopi txiki ta polit bat,
bere eskuetan, eskeintzen digu H'ek.

Gure zibilizaioak buru puskatze bakar emen

dauka: nundik ta nolaz lekua-espacio-menderatu,
ta lekuzaz jabetu.

Ortarako, dirua mara mara, erreka, botatzen
du. Ta dembora ere ortan igaro oi du.

Baño, «dembora izan ordea, gizon-izatearen,
biotza ta muña!», H'en esaeraz. Dembora degu
emana, ez lekuz jabetzeko ta aberatsago izate-
ko, baizik obego izateko.

Dembora barruan nolaz geiago ta obeki izan,
ta gizonari dagokion aurrerapen osoa billatu, ori
Liburu Santuak orri bakoitzean erakusten digun
gauza emen da, dio egilleak.

Bada, ortik dator liburutxo onen gaia. Larum-
bata edo Shabat zertarako sortu ta jarria ote
da? — Zer esannai ote du, gizadiarentzako? No-
lar larumbata bihurtu ote zan egun sagraduan?

Galdera oien guztientzako, erantzun labur,
ziur, ta neurtua ba da.

Edit. aidos. Buenos Aires, 121 pgs.recio,
60 pesetas.

J. L.

ERAMAN - EKARRi'rako

AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE PAMPLONA

SARASATE, 5

TELEFONO 224440

Onen ajentziak erri auetan dituzu:

Tudela, Billaba, Huarte-Iruñe, Etxarri-Aranaz, Txantrea, Errotxapea, Azagra, Eneritz, Martzilla, Isaba, Huarte-Arakil, Ensanche, Lerin, Otxagabia, Karkar, Olazagoiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Kadreita, Andosilla ta Noain-Berriain.

Agencias:

Tudela, Villava, Huarte-Pamplona, Echarri-Aranaz, Chantrea, Rocha-
pea, Azagra, Enériz, Marcilla, Isaba, Huarte-Arakil, Ensanche, Lerin,
Ochagavía, Carcar, Olazagutía, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero,
Cadreita, Andosilla y Noain-Berriain.

HERRIAK ETA GIZONAK

nazio-arieko-unea

AMESLARIAK ARRAZOI DUTENEAN

RIKARDO ARREGI

Johnson'ek lehendakartzara ez duela presentatu nahi adierazi du. Nasser'en gisan Estatu Batuetako politikaren barruan maniobra zikin bat den edo ez, benetan mintzatzen den edo ez, eten gabe egun auetan berrilariak erabilitako esamesak dira.

Ortaz gainera bonbardeoak gutxitzeko prest dagoela esan du eta esandakoa betetzen ari dela. Eta, lehenik, auzoak idazten ari nenez, Ipar Vietnamekoak elkarizketarako prest daudela adierazi dute.

Egia esateko, eszeptiko xamarra naiz berealako pakeari buruz Vietnameko gerlan baiñan ez orain aiatu nahi dutena. Zenbat aldiz, ez ote dute esan jeneral amerikanoak eta Estatu Batuetako buruzagi politikotik ofizialak vietcong'ek azkeneko ofentsibaren ez zituela lortu nahi zituen xedeak? Frakasu bat izan zela? Era berdinean Estatu Batuetako, eta maila motzegan, mundu guziko manifestazioak Vietnameko gerlaren kontra, alperrikakoak, ameslariena, protesta egitea ofizioz daukatenak egindakoak dirala etab. zenbat aldiz ez dute izan gizon zentzudunak?

Eta ara nola, igarle ofizialak gutxiena espera duten

momentuan, pakearen esperantza, politika zital orren personifikazioaren erortzea, azaltzen diran. Bereala urtu dutek esperantza behar bada, makialismoa bere baitan daramakia, baiñan ameslari oiek zenbait realistik baiño errealismo gehiago zutela demostratzeko nahikoa.

Ortaz gainera, kontzientziaren indarra. Aspalditik datozten pakearen aldeko eta Johnson'ek kontrako burruka ta ekinia auzo posible izateko derrigorrezkoa izan da errealideaz eta bere eginkizunetaz jabeturik kontzientzia sendo bat izan dutenak. Normalidadetik ateratzen den guztia, inertziatik iges egiten duen guztia du bereala bere gain utopiararen akusazioa. Ta askotan, gainera, fundamentatutakoa.

Gauzak ez daude oraindik erabakita. Posible da elkarizketak astea amerikano ta ipar vietnamdarren artea; posible da elkarizketa auzo ez jarraitzea, auzo; posible da elkarizketa auzo ez astea ere. Baiñan posible orren eguneratzea ain parte aundia izan duten manifestanteak, burrukalariak, kontzientziagatik desertatu duten soldaduak, ezin ditzakegu ahaztu, neurri aundia batean oiek ekarri digute pakearen posibilida berri au.

Beljika'ko elezioetan liberalak irabazi ez

TOMAS LEIARISTI

Beljika'ko elezioak izan dira. Johnson'en lehendakartzarako berriro ez presentatzeak elezio auzo ondorenak baztertu ditu.

Lenhendabizi seinatu behar da. Na elezio auetan zera da, liberalak ez dutela, berak eta gehienak uste zuten bezela, irabazirik izan. Liberalak elezioetan abertzaletasun begaren erabaki zuten eta estatu guztian zabaldua zegoen nahaspillaren oinpresioan liberalak izango zirela, Belgika' ren batasuna defendituaz, irabazi aundienak izango zituztenak. Eta ez da orrelakorik gertatu.

Bigarrenez bai Waloien artean eta bai Flamenkoen artean federalista amorratu edo abertzaleak diranak izan dira azkeneko elezioen proportzioan botu gehienak bereganatu dituztenak. Dударik oraingo parlamentoa ez dute nahiko indarririk baiñan beste partiduen, batez ere sozial kristau partiduen eta sozialistetan, federalista amorratuak diran diputaduak ba dirala kontuan artzen baldin badugu bere benetako proportzioan neurtuko dugu azkeneko elezio-aldi au.

Kristau demokratek eta, neurri motzegan, sozialistak botuak eta diputaduak galdu dituzte, espero

zen bezela. Bi auzo tartetik aterako da gobernua zuzenduko duena, baiñan Beljika'ko gobernu berriak ezin ahaztuko du ta baztertu izkuntzen arazoa. Lovaina'ko unibersidadea izango da arazo orren barruan garatzenetako bat. Unibersidade ontan izandako gora beherak eta zalapartak izan dira elezio auzo motibatu dituztenak.

Beljika'ko estatuak estrukturazio berri bat behar du, oraingoarekin errealidadearen eta instituzioen artean dagoen desegokitasuna berdintzerik ez dago. Federalismoa, gutxienean, buruzagi politikotik pentsatzen ari beharra daukate. Izan ere Beljika'ren prolema ez dira izkuntzarenak bakarrik. Batez ere Wallonia'n ekonomiaren oso samikak biurtzen ari dira.

Kapaz izango ote da, ordea, orain aukeratu izan den parlamentoa prolema sakon auzo fronte egiteko? Ez dut uste. Oraindik Beljika'ren batasun sakratuaren inertzia eta mistikan bizi diran instituzioak eta interesak gehiegi diralako Orregatik denbora asko pasa baiño lehenago berriro elezioetara konbokatzea Beljika'ko Herriak izate ez litza ke batere arritzekoa izango.

“HERRIA” TIK

Zer abantail luke Eskual-Herriak, Espainia Merkatu Komunean sar baladi?

Ukan ditugu orai artino artikulua mamitsuak Europaz, Angleterraz edo federalismaz. Baina bada gauza bat usu alpatzen ez duguna: Espainia Merkatu Komunean sartzeak zer abantail ekarriko dion Eskual-Herriari. Segur entzuten ditugu elhe batzu nehorik klartzen ez dituenak: hala nola «axe Bayonne-Bilbao» edo «Baiona, Nafarroaren borta».

Gure ustez, elhe horiek faltsuak dira. Segur Espainiaren eta Bruxelesko jenden artean solasaldiak badaozai aintzina, eta hemendik bi urte barne akordio zerbaite ukanen dugu. Baina zer izanen da paper hortan guretako?

Laborantzako gauzendako guti, ez erraiteko deusik. Orai bezela gure artoa igorriko dugu, baina ez gehiago. Arto hori merke saltzen dugu, 20 libera berri zakua, Amerikanoek prezio hortan saltzen ahal baitute; Espainiako berek nahi dute orai arto gehiago egin eta gutiago erosi.

Haragirik batere ez dugu orai artino saltzen, eta horrek iraunen du:

Españolek nahi dute beren haragia erosi Argentinatik jiten den haragiaren prezioan, horrek erran nahi baitu bi libera berri kiloa. Ber gauza esnearendako.

Haatik Españolek nahi daukute saldu fruitu, baratzekari eta holako, hori ez baita Donibane Lohizune edo Baiona inguruko laborarien abantaila.

Segur, indutziari gauzetan zerbaite ukaiten ahal dugu, baina ez uste ukan lodi izanen dela gure Eskual-Herriarendako. Españolen adunako dretxoak ez dira guti baizik apalduko guk harat igortzen ahal ditugun gauzendako: hala nola oski edo plaztika gauzendako. Gure dretxoak aldiz akabo izanen dira hemendik sei edo zirtzi urte barne, eta kasu orduan Espainiatik jinen diren oski, manta, linja eta holakoeri.

Ari gira Parisen, GETIS deitu batasunean, ikusi nahiz zer egin ditaken eta nola hobeki prepara ditaken Eskual-Herria, bai eta departamendu guztia, Merkatu Komunean Espainiaren sartzeari buruz. Ez da

aski elhe eder zorbait ateratzea, behar da ere biharamunaz orhoitu.

Balibada Herria-ren irakurletan gauza horietaz zerbaite dakienik, izkiria dezala zer pentsatzen duen. Galde hori ez dugu bakarrik hunaldiko Eskualduner egiten. Bizkaitar, Gipuzkoar eta Nafartarrek ere badute segur beren ideia, ez izanik ere gurea bezalakoa. Badakigu Bilbaoko nagusiek ez dutela nahi akordio bat izan dadin Espainia eta Merkatu Komunaren artean.

Eia, denek ber gauza pentsatzen dutenetz?

J. P. LAFAURIE

HITZAK

Usu: sarri, maiz; Abantail: aurre-rapen, onura, probetxu; Elhe: hizketa, hitz; Akordio: akuerdua, itun; Laborantza: nekazaritza; Igorriko: bialiko; Libera: franko; Jiten: etortzen; Baratzekari: barazki; Oski: oiñetako; Linja: arropa zuria, «len-ceria».

J. A. L.

MARGO EDERDUN ENZIKLOPEDIA

Amabost liburu ederretan, euskal neska-mutilentzat agertuko diran liburuak.

FINANCIERA COMERCIAL DEL LIBRO

Iparraguirre, 20 entresuelo

DONOSTIAN.

O y a l s . a .

Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak

Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 14304

DONOSTIA

DICCIONARIO
CASTELLANO-VASCO

PLACIDO MUGICA BERRONDO, S. I.

590 PTA.

Bete azpiko eskari-txartela, ta bialdu Zeruko ARGIA'ra; artzean ordalindu bear dezu.

(Izen-abizenak)

(Zuzenbidea)

(Errria)

(Probintzia)

La, La, La ARRANTZALANAREN ESTRUKTURAK

«La, la, la» izeneko abestia euki eban Eurovision'en abestuteko ta ara zer diran kasualidadeak, atzo arratsaldean Daikiris konjuntoko batek deitu neustan ia abesti batzuri euskal itzak ibiniko baneutsiezan. Bayetz erantzun neutsien eta lau partitura emon neustiezan. Euretatik biri imini dautsiedaz euskal itzak eta modazkoak diran ezker, gure gazteak euskeraz abestu dayezan, erderaz edo beste izkuntz batean egin bearrean, emen doaz itzulpen orreik.

LA, LA, LA

Egilleak:

Gaztelaraz: M. de la Calva

Rd Arcusa

Euskeraz: Adaptaziñoa DAIKIRIS konjuntua

Itzak, Xabier Gereño.

Abesten dot goizean, eguna agitzean,
Abesten dot gabean, illargi danean.

Mundu zabalean gizonak dagoz
Zorionaren eske, maitasunaren billa.

Zertarako dira armak, gorrotoak,
zertarako dira gerra ta indarra.

Zorion gose eta maitasuna
oneik dira gizonak eskatzen dituanak.

K U B A

Gaztelaraz: «Cuando salí de Cuba»

Egilea gaztelaraz: Luis Aguilé

Euskal adaptaziñoa:

Difusio: DAIKIRIS konjuntua

Itzetan: Xabier Gereño.

Kuba, dana da eguzki, dana loretsu.
Kuba, maite zaitut.

Zure lurralde ortan, egunen baten jayo nintzan.
Antilletako pitxia esaten dautzue, Kuba.

Bizitzaren goraberak eroan ninduen urruti,
beste lurraldetara;
baña ezin aitzu dot Kuba.

Egunen baten
zure luz maitea
besarkatuko dot.
Orren amesetz
bizi naz:
zugana joan
besoak zabalik.

Eta Daikiris orkestari buruz esan bear dot gaur bertan asi dirala zabaltzen euren lenengo diskoa, ta euskeraz. Abestiak: «San Francisco», «In San Francisco», «Cada Vez» eta «Aurtxo Txikia».

Ritmo biziagaz, dotore, ederto joa, rekursu andikaz, Daikiris konjuntua erakusten dauku argi disko ontan berak daukon fama, Bilgo'ko orkestra modernurik onena dala, egia dala.

Dantza nastuaren zaleak bedaukez disko barri bi, euskeraz, primera-koak: Estitsuren ta Daikiris konjuntorena.

XABIER GEREÑO

Euskalerriaren zati on bat, itxasoari begira dago. Zoti orretan bizi diran euskaldun askok itxasoan arkitzen dute euren ogibidea eta arrantzalenean 24.000'tik gora.

Barruti onetan, arlo onetan, korapillo geiegi dago azterketa egoki bat egitaeko. Beren ekonomiaren era askotako arazoak azaltzeko oztopo aundiak jasotzen dira.

Oraitio, esan leike, jeneralki, Euskalerriko arrantzalan geiena armadore bakarraren eskuetan dagola eta kooperatibak eta beste elkarte batzuk ere, elkarte oneik belaunik belau iraun dutenak, ba-dabiltzala ekintza one-ri ari.

Kooperatibaren eskusartzea arlo onetan fenomeno berria da. Era edo egitamu oietako elkarteak 1963'ko urtetik asita artu zuten bultza aundia «Fondo de Protección Pesquera» deritzan laguntzari eskerrak. «Fondo» orren bidez datorren diruagaz eta arrantzaleak, elkarturik, 16 bazkide gutxienez, biltzen duten diruagaz txalupa berri bat erosten dute eta txalupa orrekin arkitzen dute ogibidea, irabazia.

Euskalerrian mota guztiko arrantzaleak bizi dira, urazalean arrantzalana lantzen dutenak eta ursakoneko araiña arrapatzen dutenak ere bai.

Urazalean igitzen diran arraiñak arrapatzeko línea erabiltzen da, legatza eta besigua jasotzen da líña orregaz txalupa kaxkarrera eta ontzi orren gañean 6 arrantzale joaten dira. Txalupa txiki orren jaubeak, egunero, goizaldean doaz kaiatik 6 milla aldendu arte eta arratsaldean bihurtzen dira. Arrantzalan au onena da, egokiena, kalterik ez dakarrelako, ba, arraiñ aundiak bakarrik arrapatzen dira eta arraiñ txikiak eta batez ere gazteak geroago ugaldutako gizenduko diranak ez dira jausten.

Urazalean igitzen diran arraiñ txiki-urdiñak arrapatzeko: bokartea edo antxoea, sardiña, etab., sarea erabiltzen da eta txalupak, 50 tonelada inguru dituztenak, 16 arrantzaleen menpean Arkaxon pareraño joaten dira arrain oien aroa datorrenean.

Neguan, itxasontzi oietatik irurogeien bat atunetara joaten dira azkenengo urte onetan Afrika eta Lurrar-

teko Itxasoraño. Atuna arrapatzeko sarea ez dute erabiltzen gure arrantzaleak, eskua baizik, kañubera baten bidez.

Ursakonean igitzen diran arraiñak arrapatzeko itxasontzi aundiagoak eta indartsuagoak bear dira. Arrapatzeko oneri «arrastre» derizkiote, ba, sarea arrastaka, arraiñ moltzoa inguratzen dutelako.

Txalupa oneik Iparaldeko 52'garren graduraño joaten dira, Irlanda egoalderaño eta Frantzizko sartalderaño, legatza, berdela eta bestatariko arraiñak billa doazenean. Baiña makalluaren billa doazen txalupak, Terranova aldean igarotzen dute aldi luze bat, aiek eta itxasontziaren azpiak makalluz bete arte. Makalluaren txalupak izenbake elkarteenak izaten dira eta Euskalerrian, Paisai da euren kaia.

Oraintsu eta Pasaian ere daukate euren kabia, itxasontzi aundiagoak eta indartsuagoak ari dira legatza arrapatzen, baiña, urrutiko itxasoetan. Legatz geiena Afrika egoaldean saretzen dute izozteko eta legatz ori izoztuta saltzen da.

Atunetara ere txalupa izozgilleak asi dira, Bermeokoak geienak eta atuna Afrikan arkitzen dute.

Azkenengo urte onetan, arrantzalanaren estruktura oso aldatuta dagoz. Aldatze ori aundia izan da, beren ondoreak neurtzea oso zaila izango da.

Aldatze bat lankodeen aldetik etorri zaizkigu, kooperatibak sortuaz eta ori lenago aitatu degu. Aldatze au ona izango dala uste degu eta gañera barrutik egin da, arrantzaleen gogotik irtenda.

Beste aldatze izugarri bat ikusten degu orain, itxasontziaren neurrietan. Txalupa txikiak gutxitzen dijoaz eta aundiak ugaritzen. Fenomenu au ona ote da? Ez dakigu, dakiguna da 2.000 urtean zear ibilli diran txalupak, txikiak, 5 edo 6 arrantzale daramatenak it ondatzeko dirala eta beste txalupa aunditxoagoak ere bai, ondatzeko au txalupa aundiaren eskuetan gertatzen da eta gañera fenomeno onen sorburua ez dago arrantzaleen gogoan bakarrik, kanpotik ere indar asko etorri da, batez ere, itxasontzi aundiak egiteaz asko irabazten dutenak errudun dira.

S. LARREA

Prebosteren iru semeak

Artetxe jaunaren artikulo bat irakutzea egin det, "Zeruko Argia" aldizkari onexetan. Baserrien izenak gaitzat arturik, izen oien aldaketa arrigarri batzuez mintzatzen da artan. Aldaketa oiek sortutako korapillo gaitzak askatzen ari omen dabil Artetxe adiskidea. Bidegainen andereñoaren laguntzarekin. Ejemplo batzuk azaltzen dizkigu, benetan bitxi-bitxiak. Izan ere, nork asmatu arako "Txuiste" hura "Etxebe" izan zitekenik?

Ni ere zerbait ikusia nago gai ortaz. Naparroako Arano, Hernani ta Goizueta bidean dagoen erriksa jator artan, oso ezaguna da "Sauxar" izeneko baserria. Edozeñiek pentsa lezake, bidez pentsa, "Sauxar" ori "Saguzar" dala, ots, "radar" dun gabezko aberetxo huraxe bera. Bai zera erel "Saguzar" ez, "Sarobe zar" omen da etxe orren deitura. Arano'n sekretario izandako Biktor Lekaroz adiskide biotzekoak eman zidan nai aña argitasun. Eta alako geiago ere ba-omen da.

Izenen ondatzeko ori galaztea gauza guziz ona litzakelata, ori eskuratze-ko sarreragaitzetan egiazko izenak —papertan arkitzen diran jatorrizkoak noski— nabarmenki pintatzea, iruditzen zaio Artetxeri biderik egokiena. Urrunago ere joango nintzake ni, etxe-jabeak legeak beartuta egin bearko luketela ba-deritzait eta.

Baña, gañerako izenak bazterturik, bak bakarrik artu nai nuke emen, eredutzat, Artetxe jaunak berak aipatzen duen bat. "Prostu-etxe"

izena, alegia. Aipatzen du Artetxek, egiten "Portu?etxe" dala esanaz.

Edo inprenta-utsa da ori, edo-ta oker dago orretan, bada Prostu-etxe orrek nere ustez "Proestu-etxe" (edo Proestu-etxe) izan bear du. Deitura ori oso zabaldua arkitzen dugu Euskalerriko zenbait lekutan. Errenterian esate baterako. Proestu izen ori, Preboste'tik dator. Erriko albiente, edo amairu, edo zelador'i esaten zaio "proestu" erri ortan. Ain zuzen ere, Preboste orrezen gain eta berorren iakutz-aldaketaz esan nai nuke zertxobait.

Emen, Castilla Berrian preboste itzak, itxuraz eta adieraz aldatzeko, ez du jarraitu gure Euskalerrian artu duen bidea. Emengo errietan ez zaio ematen izen ori albienteari, baizik-ere Eliztar Anaiddietako anai Nagusiari, "prioste" itxura artuta. Jenderik arruntenak, ez-ikasienak, "piostre" esaten dute. Bera da, Prioste edo piostre a alegia, erriko ilizjaia antolatzen dituen, bera ere konapotik eta jai orretan parte artzera etortzen diran lagunai ots-egiten diena, eta bera, lagun oiek dagozkien etxeetan kokatu-azten dituen, batez ere bandako soñulariak eta elizakantoreak. Askotan, itxura ta oitura oneko etxeetan erori oi dira kantoreak, beste askotan... ez aibat. Eta ori arrazoi batzuegatik. Alde batetik, gauza gutxitzat eukiak izan dira musikariak Castilla-ko erri askotan; bestetik —egia-egia zor— musikariok ez dira geiegi alegindu, aspaldikoak batez ere, izen txar ori deusezteko. Gure egunetan ere aipatzen da, txantxetan bederik, nunbeiteko erri artan bo-

tatoko bando hura: "Alkate jaunaren aginduz, olloak-eta gordetzeko, musikoak ba-datoz eta..."

Bañan goazen arira. Joan giñan bein erri koskor batera, elizkizunak egitera; gauzak ez zitzaizkigun nai bezi nongi irten. Gure lagunetako bat —napar tenor sonatua, oso boz onekoa, operan ere maiz agertua— ukullu batean kokatu nai zuten, eta zearo aserre zegoen. Zuzendu giñan ba, bera ta biok, "piostre" gana, illetak jotzera. Au ordeaz ez zegoen etxean, eta onelaxe esan zion nere lagunak aren andeari: "Señora, ¿es usted la pillastra? (itez-itz) Kolorea joan zitzaion andre gaizoari, baita arnasa ere.

—¿Cómo dice? —Sí... ¿no es usted la señora del "pillastre"? —Andreak orduan bere buruaz apur bat jabetuta, tente ta zorrotz: —Querrá usted decir el piostre..."

—Bueno, piostre o pillastre, es igual... pues venimos porque... bla, bla, bla... Azkenik gauzak zuzendu egin ziran, okerragotu bearrean, gure kantorearen "diplomazia" zala bide. Bañan, dana dala, or gelditu zan, betikotz, gure "preboste" itz aldakorraren beste kimu berri bat; euskaldun odoleko kantorearen ez-paiñetan sortua...

Ar ditzate gogoan izkuntzalariak, beraz, Preboste jatorraren iru seme oien izen propioak: Proestu, euskaldun semearena; Piostre, Castillatar semearena; eta "pillastre", Oltetako seme xelebrearena.

R. BOZAS-URRUTIA

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getaria, 10 - Urrut. 17751 Etxekoa 22700

DONOSTIA

Perfumería Urbietta

EDERKETA - GELA

Donostia'ko Urbietta kaleko 14'garrenean arkitu ditzakezu:

ELIZABETH ARDEN, GERMAINE MONTEIL, GUERIAIN, HARRIET, HUBBARD AYER, LANCASTER, LANCOME, MAX FACTOR, PAYOT, REVION, BALENCIAGA, CARON, CARVEN, CHRISTIAN DIOR, GIVENCHY, HERMES, ta abar ta abar...

Urbietta, 14

DONOSTIA

Zeruko Argia arpideak ugaltzeko

*Beste lagun batzuei arpidetzeko gogoia sartuiezu.

*Lagunen bati, senideren bati, erregalatu egiozu arpide bat urterako.

ARPIDE - TXARTELA

(Izen-abizenak)

(Zuzenbidea)

(Erria)

(Izenpetu)

ZURETZAT, EMAKUME

JAZKERA BERRI

JAKINGARRI

Emakumea- ren gorapena

SUKALDEAKO AUTSA, AITZ-SORTZAILLEA

Etzekoandreak sukaldean sartuta orduetan egonaz, gaitz-bidea badute. Sukaldeko autsak, gaitz ori sortzeko gauza askoren apurak ditu ta apur oiek, «alergia» deritzaion gaitza sortu dezaioke bati baiño geiagori.

Alergi-sortzaille oiek gaur ezagunak dira. Madame Causse-Combes, Institut Pasteur'ko erakusleari iru urte joan zaizkio gaitz-iturri oiek ezagutzen. Alergi oien kontrako sendagaia billatzen ibilli dan bitartean, sukaldeko autsetan diran apur guziak banan-banan aztertu ditu: luma-puxketak, narru-puxketak, tinta-arrastoak, egur-apurak eta abar. Auetatik sortzen bai-tira erdietan delako «alergi» ori.

Ondo baiño obeto ikasi du zergatik oietako batek eta besteak, gorputz batzuetan nasteak eta gaitzak sortzen dituzten. Azaleko gaitzak lenbizi ta gerora beste gaitzak sorarazten dituzte autsapur oiek. Bi eratako «alergi» aukerak dira, beraz,

sukaldeko autsak sor ditzakenak. Eta andre jakintsu orrek gero ta geiago sakonduko du bere ikaintza gai ontan.

ESKOLETAKO ERREDIZAK ETA EDERGARRIAK

Batzorde bat izendatu dute orain-tsu, eskoletako errediza edo muebleak eta apaingarri diran guziak azter ditzan; orma ta gaia ta zola ta abar nola apaindu eskoletan, kontuan artzeko lana da.

Gure aurrak narraskeri artean ibilli oi-dira; eskola illun, arlote, erdi-ipurdikotan sartuak. Orrela ez dute edertasuna txastatzeko biderik; ez-paizaiote edergarriak eskeintzen. Ez dakite eskola alaitzeko nolako marrazki ta apaingarri jarri ditezken; beñiere ezpaitute izan orrela-ko ikastola argirik.

Aurrak izenik merezi ez duan giron azten dira. Ordua da, ba, gure ikastolak bear bezela tajutuak eskeiñi ditzaiagun aur zorigabeko oiei.

Gaur sarri aitatzen de emakumearen gorapena, dintasuna. Liburuetan, aldizkarietan eta... Garizuma'ko eliz-itzaldietan ere gai au noiznai aitatua ikusten degu. Au ezta ustegabeen eta arrazoirik gabe gertatzen. Au, gure egunetako ezaugarri bat da.

Ta guk esna egon bear degu, oraingo girokoak izan nai ba-degu. «Gaur-gaurko emakumea» izateko, ezta galtzagona, naiz «minifalda» dela-koaz jantzita agertu bearrik. Oiek azaleko agerpenak besterik ez dira. Emakumeak gaurko giro ta itxura iritxi nai ba-du, barruragotik jakatu bear du bere nortasuna jasotzen, pertsona-mailla iris-ten.

«Gorapenak», jasoera, lan-keta, eziera esan nai du. Zertarako ori guzia? Ogeigarraren gizaldiko erdialde onek eskatzen duan giza-mailla batera iristeko.

Ta orra gu emen ZERUKO ARGIA'ren orrietan, ain aita-garri derizkiogun esan-gai ori sartu nairik. Emakumearen-tzako ta batez ere emakume euskaldunentzako txoko au sortu nai degu, gure irakurle diran emakumeak beren gora-bide ta dintasun eta pertsona-maillara igotzen ikas dezaten gure laguntza bidez.

Sail onetan jaso nai degu gai ortaz bururatzen zaizuen guzia; sakondu bear diran azterpenak, gure egunotan bidera irtetzen diran korapiloen askabidea arkitzeko.

ZERUKO ARGIA'k leku nagusia eskeiñi nai dio emen emakumeari. Orrek ezta esan nai, txoko au bakarrik degunik emakumeentzat, ez. Aldizkari oso da berez gizon eta emakumeentzat. Baiña txoko au bereziki gordeko degu ain bearreko zaigun emakumea aitatu ta jasotzeko.

OIAL-GAIAK IRAUN- ARAZTEKO NEURRIAK

MUNDU GUZIKO EZAUPIDEAK

Etzekoandre ta oial-gaiak darabizkiten industri-nagusiei komeni zaizkien erakutsiak zabaltzeko. Erakutsi auen bidez ikasio baidute nola erabili bear diran zenbait oial edo tela, luzeroan iraun dezaten.

Munduko Batzordea jarria dago, «Rayon» eta ari-sintetikogintzak izentatua. Batzorde onen erabakiz, mundu guzira lege ta neurri batzuek jarriak daude, oialen iraupena luzatzeko ta araudi bat onartua izan da sail onetan.

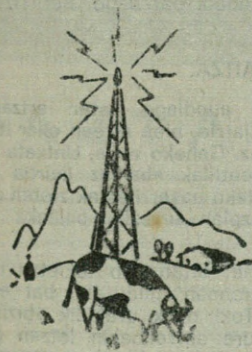
Arrazkero soñeko-gai askotan, josita eskeintzen digute zintatxo bat. Zinta orretan jartzen dizkigute alako irudizki batzuek, tela oiek garbitzerakoan, lejiar erabiltzerakoan, plantxatzerakoan nolako neurri ta kontuak artu bear ditugun jakin-erazteko guri. Berdin tintatzerakoan kontuan artu bearrik. Gaiñera or adierazten zaigu, zertan kontu artu bear degun oiek erabiltzerakoan.

Idurizki edo ezaupide oiek emen jartzen dizkitzuegu ta au adierazten digute bakoitzak.

EGIN - BIDE	Lasai erabili leike	Kontuz!	Kontu geiagokin!	Debekatua! Kaltegarri
URAKIN	95°	60°	* * 30° ó 40°	
LEJIAKIN	cl			
KASAKIN				
LEGORREAN	A	P	F	

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián

Banen baneko aziyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira joan
etorriak.

inter
radio **tv**

Saltzaillea:

CENTRAL DE MATERIALES ELECTRICOS, S. A.

Beste edozein markakoa baiño
Iru aldiz berriago ta gaurkoagoa

Ordaintzeko erreztasun aundiak

BIZKAIA

Basa-jaun da «Gorbea'ko Artzaña»

GALDAKANO

BERRIZ-OLAKUETA'N...

Erri euzkeltzale ortara bein juan ezketiño, biar-birrekua lez gendubant antziñatik adizkide dogun Sagarna'tar Paul, «Gorbea'ko Artzaña» agurtutzia, atsegin izaten yakulako beraz izketaldi bat, beren berezitasunai eskerrak edozertaz itz egin litekelako beraz. Orregaitik, Jorralla'n lenenguan Berri'zen izan biar gintzan lez, an beren ardangelan aurkitu gintzazan, bera Paul, agurtuaz alditxu bat igaroten, argazki batzuk ateriaz berakin batera, eta, galdera batzuk eginaz urren egingo daben eguraldia dala-ta.

Urteb atzuk ba'dira Gorbea ta beren inguruetatik Paulo'k alde egin ebal, artaldiak saldu biarra izan ebalako, baña, orregaitik ezta aztu bere bizitzako urterik onenak igarotako Gorbea, goiti mendi mamintsuaz. Urte guztijetan bertan izaten da bi edo iru bidar egunen batzuk bere lendiko lagunekaz igaroten. Ain da bera lagun argi ta lagunkorra!

Olakueta'tik Durango'ra bitartian dau bere arda saltokia, ta bertan aurkitu genduban bere ematzia lagun dabela, gogotsu ta alai dizkidia pozik bostekua estutzeko. Izketan asiaz batera esan neutsan: —Orain Paulo, gaitzako izango dozu ze eguraldi egingo daben igarten edo astronomo egiten Gorbea'lako ikuspegi edo obserbatorioik emen eztaukozulako.

—Orretaraxe da baña, emen be'aldian be aurkitutzen dodaz eguraldijai igarteko muestrak (erakusmenak), baña, oritk ganera, sarritan, egoki dan aldietan, Urkiola'ra juatan naz, bertatik obeto ikusiteko.

—Uriola'ko ikuspegitik ikusi dozunaz da be'aldian euki dozuzan ikusmenataz igarri dozun ezketiño, ausartu edo atribiduko zintzakez gagozan iru illabete ontan zer egingo daben esaten?

—Ba'ta oker ibilliko naizen bildur andi barik: Garagarrilla (Junio)'n sei edo zazpi'rarte orain daukagun eguraldiaren antzekuak, debardiñak egingo daukuz, udabarri ozkirrija, zatarra esan biar.

—Esan daustazu emen, be'aldian be aurkitutzen dozuzala eguraldiaren ikusmenak: jakin gintzake orreitariko bat?

—Bai orixe; ara or aurrian ikusiten doguzan altz-zugatzak, zelan er-di-billusik, ia orri barik dagozan, orreik igaro dan illa amaitu baño len orriz guztiz jantzita egon biar ziran baña, otz egin ebalako ta ondiño egingo dabelako eztagoz orriz jantzita.

—Orduban eguraldi txarrak eukiko doguz?

—Bitartian egingo ditu egun politak, baña, udabarri ozkirrija izango da, orain artian lez.

Alda-da ze, badakizu irakurle, ez larregi aldendu janzki lodiak, barriz «gripe» oratu eztagizun: ba'dakizu antz andija emoten dautsolako «Gorbea'ko Artzaña» igarkizunei.

BASA-JAUN

PASAI DONIBANE

UMEEN JAUNARTZEA DALA TA...

Gertakizuna:

Azkenengo egun auetan, izugarriko eztabaida (diskusiya) sortu da gure errian. Eztabaida onen sustai edo oñarria au degu: Orainarte gaztelaraz egiten ziran umeen Jaunartzeak, aurtan bi izkuntzetan izango dirala: gaztelaraz ta euskeraz.

Eliz-agintarien erabaki au «bonba» bat bezela erori da errian; obeto esan da, erriko pertsona batzuegan. Eta komentario oye entzun al izan ditugu: «nundik nora umeen Jaunartzeak bi izkuntzetan? Umeak banatzea (dibiditzea) besterik ez da orl Jainkoaren mandamentuak ez digute orrelakorik adierazten» edo «nere semeak, naiz ta euskeraz ez jakin arren, ez du «mantxurrianua» kin» Jaunartzerik egingo» ta abar...

Ta jakifia, komentario oye egiten dituzten denak edo geyenak guraso-euskaldunak dira; bañan, bere semeak ez dakite euskeraz (beren erruz, kulpaz) eta... jakifia, lotsa emoten die bere semeak Jaunartzea gaztelanoekin batera egin bearrik.

Analizatu dezagun gertaera au laburki:

Len indarririk Jainkoak bat izateko agintzen digu, bai; bañan, orrek ez du esan nai denak berdin jokatu bear degunik. Euskaldun, euskaldun izanak eta gaztelanoa, gaztelanoa

izanaz batasun-legez ori betetzen ari ta. Nik bestean laguntzeko gai izan nai ba-det, lenen nere burua lagundu bearko diot, ni gizona izatera irixteraño. Ta benetako gizon izanaz, au da euskaldun, lagunduko diet ongiena, bai gaztelanoai, bai prantse-sai, bai edonori. Ta oye neri benetako gaztelano eta prantzez izanaz. Emen gañera ez dago aukerarik: euskaldunak, euskalduna izaten sailatu bearra dauka. Obligazioa dauka. Euskalduna izatea usten ba-du, orren jokabidea okerra da, bere izakera-aren aurka (kontra) dijoa.

Eta euskal-gurasoak, beren ume-eri, euskaldun izateko bitartekoak eman bear dizkio: euskeraz itzegiñez, euskal nortasun (personalidadea) adierasiaz, euskal-kondaira ezplikatuaz eta abar...

Erlijioak, berezko (derecho natural) dan au, baiezteza besterik ez du egiten. Or daude bestela azkenengo ensiklikak, liturgia bakoitzaren izkuntzan jartzeak eta abar...

Orduan guk, eleizaren izenean, ez daukagu Eliza eta berezko eskubideen aurka jotetik.

Gizon-euskaldun egizko izanez bakarrik; gizon ta kristau izango gerala ulertu edo ententitu bear degu.

Utzi ditzagun alde batera ezin-ikusi ta izkirimiriak eta NOR izaten sailatu gaitean.

KEPA'K

ERRERA AIZARNAZABAL

ERRIKO BEARRAK

Lenago ere aitatu izan degu ta berriro ere egin bearrean gera, bada badirudi iñork ez duala aintzakotzat artzen.

Bide-zabaletik «topo»'ra bitarte dagon bide-ziorra oso gaizki arkitzen da. Motza da bañan malda aundia du eta traketsa gañera.

Jende askok igarotzen du leku orretatik eta arrisku aundiakin an-karen bat austeko.

Ez da lan aundia, bañan bata besteagatik or dago iñork kasorik egin gabe.

Baita ere toki ortan bertan, bidezabal ertzean, «Trolebusa»-ren geltokian lenago bazegon estalpe bat. Etzan aundia eta egokia bañan aterlekutzat egiten zuan, bada leku ortan ez dago beste babes tokirik.

Urte bete bañan gelago da erori edo kendu egin zutela eta zeroztik orrela arkitzen da ta bai premizkua dala aitatutako estalpe ori, bada milaka pertsonak igarotzen dira leku orretatik egunero.

Zer geiago esan? Danak ikusten degun tokian dago bear ori.

KORTARA

ERRENDERI

ERRIKO SEME ARGI BAT

Errenderiarrok pozez irakurri degu, Izagirre Iruretagoyena Aia Kaputxinoaren garaipena.

Filosofi ta Filologi Berrian lizentziadun egin da. Ikasketan eta Irakasleztan doai bereziak erakutsi ditu. M. Müller, Alois Dempf, Lauth eta Rahner irakasle gorengoak entzuteko era izan du.

Orain, Madrid'eko Ikastetxe Nagusi edo Unibersidade'ko aleman literaturan Maixu dan Hans Juretschke jauna'ren ardurapean dokortatzeko lana gertutzen ari da.

Berri onek askori ez dio ezer esango, guri asko esaten digu.

Izagirre Aita, gure erriarra, langille-sendi jator bateko semea da.

Era izan duelako, doia zuelarik ara zer mallara iritzi dan. Beste langille-seme asko ere, doairik falta etzaienak, ikasketak egiteko erarik ba-lute nora iritxiko lirake?

Gure gizarteak arazo au erabaki bearra dauka, eta zuzen, buru-argi guztiak aurrera, ez dedilla bat ere alperrik galdu.

Izagirre Aita Kaputxino yakin-tsuari, "Z. ARGIA"-ren bitartez zorian-agurrik beroena igortzen diogu.

NOIZ ARTE?

Errenderi'tik Lezo'ra bidean, Erruki-Etxe ondoan dagon zubia'ren barkalun edo balustreak Madalen-jaiak ezkerotzik autsita daude. Kontzeptzeko ordua dala deritzaigu, ala Diputazioak ez al du dirurik?

IKASTOLARI LAGUNTMA

Gure Udal edo Aintamentuak Ikastolari aurtengo laguntzarako 25.000 pezeta emango dizkio.

LANGILLE BATERI OMENALDIA

Iñork omenaldirik merezi ba-du, 50 urte lanean eta Etxe batean egiten ditunak merezi du. Omenaldi ori, Maria Luisa Esnal'ek iritxi du Niessen'eko zuzendariegandik. ¡Zorionak Maria Luisa!

AÑARBE

ZUMARRAGA

IZPAR-SORTA

«Jainkoa Lagun» Maiatza'ren lenengo amabost aldian, gure Gotzai Jaunagurgaria gure artean izango degu, beste gauza goragarrien artean. Sendotza Sakramentua emanaz, Kristoren gudari berrien artean.

Aurren Jaunartze Nagusia; Lorellaren, lendaibilko jaletan egingo da, Lenengo ta bigarren igandean erderaz, irugarren igandean, talde bat, euskeraz.

OSTIKOKETA

Joan diran urtetako arian jarraituz, Lasalletarrak babestuta ospatuko da, ostikoketa txapelketa alai bat.

«Ligilla» mallan emango zaio asiera jokaldi oni, Jorrala'ren 13'an. Alaitasun aundi batek, alaitu ditu gure belarri mintzak, entzutean gure errian, pelotari adifean sartuak egin nai dutela, leiaketa ospetsu

GIPUZKOA

SARI NAUSIA

Poz aundia izan degu gure erriko sendi edo pamilli batek Gipuzkoa-ko lenengo saria, sari nagusia, irabazi duala jakitean. Sari ori, IZANDAKO SE-ME-ALABA GEYENKO sendiari eskeñia zan eta AMABOSTEKO EDERRA AZI DUTEN guretarak irabazi dute.

Nor diran guraso oiek? ba, Jose Etxabe Ostolaza, aizarnazabaldarra, gure erriko «Narbazta» baserriko semia eta Manuela Zulaika Alkorta, urdanetarra, bertako «Arbe» baserrian jaio ta bizia.

1940'garren urtean Lezo-ko Gurutzearen oñetan exkondu ziran eta arrezkero emengo Txibua'n, «Aritzizabal» izeneko baserrian maizter bizi izandu dira. Amabost seme-alaba izan dituzte bertan, amaika mutill eta lau nexka et danak bizi zaizkie.

Ona emen beaien izenak: Joxe Inazio 27 urtekua; Joxepa, 25'ekua, Andoain'en ezkondua iru urteko aur batekiñ; Jexux, 24'kua; Inazio, 22'kua Donostian bizi dana; Luziano, 19'kua, Ordizi'ñ; Joan Mari 15'ekua Donostia'n eta gañerakuak etxean: Mariano, 13'kua; elix, 12'kua; Jaxe Mari 11'kua; Mari Dolorex 9'kua; Mari Pillar 7'kua; Mari Roxario, 5'ekua; Benan-txio, 3'kua eta Euxebio urtebetekua. Guziak osasun bikañeko. Urte askotan!

Gogoz mintzatuak gaituzte guraso egitan zintzo auekiñ. Berez ixilli-xamarra da senarra (alaxe oi gera euskaldunak geienetan); etxekoandrea, oso alai eta argi, arrerarik onena egiñ zigun.

—Zenbat izan dituzte, Mañula?, galdetu nion.

—Amabost, Jauna, eta danak bizi, erantzun zian bixi-bixi.

—Eta onak al dira?

—Eziñ obe, langille eta maitagarri... bat bakarria balira bezelaxe maite ditugu.

Baserri koxkorra da «Aritzizabal» baserria. Iru bei eta txekor dat dituzte. Baratz txiki bat eta larogel bat aneako lurra.

Nolatan, ordea, alako baserri txoan bizi al izan? Lan asko eginda ere eziñ. Gizona al duan lanetara ere irten oi da, esate baterako, auzo-lan eta aizkolaritzara. Etxekoandrea ere, berriz, etxeko lanak naiko ez baldin ba'lira, al duan guztietan irten oi izandu da al izan duan lanetara etxetik kanpora, langille purrukata bait-da Andre Manuela. Alaxe diote ao batez inguru guztiak. Eta bearko, alako sendia aurrera aterako ba-da.

Auetxek bai guraso txalogarri, Jaungoikuak emandako amabost seme-alaba aini ondo azi dituztenak. Berak bakarrik ordaindu al izango diote egin duten ixilli-lana.

Bijuazkie Aizarnabazal-go «Aritzizabal» baserrikuie gure zorian-agur beroa.

TXONTXOR

AZPEITI SORALUZE (PLASENTZI)

TXISTULARI BERRIAK

Bederatzi gazte ari dira txistua ikasten, neska eta mutill. Horrela jarraitzen ba-da gure herria ez da arkituko txistularirik gabe. Eldu mutill ta neska zuen txistuail Etxeak leuei gure zorianik beroenak.

Eta txistua aitatu dugunez, jarrai dezagun gaiekin.

Jai goizetako kalejira eta arratsaldean, musikako deskansoan jotzen ziren txistu-saioak galdu dira herrian. Esan digutenez gazte batzuek prest daude lan horri eltzeo eta Ayuntamentuak daduka hitza.

ANTXIETA BERRIRO

Talde hau ez da gelditzen. Illaren 24 an "Escuela de Ingenieros" deritzaion etxean oso ondo hartua eta txalotua izan zan. Gure zorianik beroenak Joxe Mari Altunari!

"GURE" ESTUDIANTEAK

Aita diruduna izatea ez da basta mundu honetan alperre izateko eskubidea edukitzea.

Mutill bat estudiantzera dijoanean, herriase rbitzeko preparatzera dijoa eta hain zuzen herri horren bizkar jan eta estudiantzen du askotan (Estaduaeren bekak, apaizgaitako laguntzak, eta gure herriko estudiante askoren etxeetako dirua herriarena da).

Dena dela ez dugu esplikazio legorrik emango.

Estudiantearen egitekoa herria esnatu, mugitu eta aurrerabidean jartzea da.

Zer egiten dute? Astea Donostian igaro eta igandeetan honeraten diren neskak erderaz hitzegiñaz ikusten ditugu. Dirua izatearekin gauduren bat igo dute nunbait eta ez dire gure herriko neskaekin konparatzekoak; eta horregatik egingo dute erderaz. Entera ditzeela bada oso tonto gutxi gelditzen gerala munduan, eta hemen gradu eta merit guziak bakoitzak berak lan eta burruka egiñaz irabazten direla.

Apaizgai eta estudiante prakadun askokin berdin gertatzen zaigu.

Espero dugu apaizgai eta estudiante batzuen artean pizten hasi den herriaren alde lan egiteko kontzientzia besteengan ere piztuko dela, horrela estudiantek bere egitekoa bete dezan.

ARTZAIK

bat, pelotari gazten aurka. Ez ote litzake egokia izango, norbaitek, gogo onez artu gurea dan kirol au, eta gure inguruan, ikusten dan mintegi ontatik, landare onenakin talde bat edo beste gertatzea?

ERREKARTE

ANTZINAOKAK

Pazko aroan sartu gera, Udaberria aurrera dijoa, gure mendizaletasunak aize gardenak artzeko ta egunero kezketatik burua askatzeko premiñeri batuz bultzatzen gaituzte gure inguruko gañetara.

Ori dala ta, gure erri jakintzan (folklore) lenagoko urratsatxoari jarraituaz, sayo txiki bat egingo degu. Gentillak eta beren indarren egintzak, elezarrak dioten bezela, aitatuko ditugu.

Aritzaga'ko baserriatik urte xamar aitz-zulo bat egiten duan aitz aundi bat arkitzen da. Bere izena LEZIA-KO AITZA da, ta gentillak, Atxolin gañetik, abailaz jaurtia omen da. Mendi-aldapan teillatu-egal itxuran bere azpian estalpe aundi xamarra eskeintzen digu.

Osuma erreka ondoan, esker al-dian, beste aitz aundi bat arkitzen da. Au ere Atxolin gañetik gentillak abailaz jaurtia da.

Kortaburua barrutian suge-arri (ofita) aundi bat dago. Bere izena

OLLAR-AITZA.

Beste aundiago baten ertzaren gañean jarria, bien artean ollar itxura artuaz. Gañeko arria, Untxeta gañetik, jentillak abailaz jaurtia da. Inguruetako baserriarrek zioten ari oye azpian urrezko palanka dagoala.

Irukurle: aitatutako tokietan ibiltzen zeranean geldi aldi bat egin ezazu. Toki oye oraindik «biziki» dira. Gure aurrekoekin lotzen gaituzte ta geure aldetik ondorengori lokarri ori erakutsi bear diegu.

ESKERRAK ALKATEARI

Soraluze'ko Ametsa Elkarteak bere eskerrik beroena azaltzea nai du gure alkate jaunari berak iritxi diguzen laguntzagatik. Orain arte laguntasuna bear izan dan guztian bera gertu egonda arpegia emateko nun nai, iñoz atzera egiteke. Eta oraingoan berriz, gure errian izan degun jai-aldi bategatik berari ordaindu bear zitzayon zatia antzerkiko buru bezela, ez du nai ezer artu, ta oso-osorik utzi du Ikastolaren laguntzarako berari ordaindu bear zayona. Eskerrikasko denon izenean, ta jarrai laguntzen orain arte bezela.

KARAKATE

GIPUZKOA

ARANTZAZU (ARRATIA)

Lur onetan ezagutu genduan alkar-ilketa madarikatua zanetik gaurdaño gertakizun eta jozokun asko ikusiak gara urteetan aurreratuta gagozenok; jazokunak gogorak izan jakuzanean agiñak esku-estu egin eta espanartean zerbait esanagaz atondu izan doguz, bigunak edo garrantzirik bakoak, orkonpon bategaz. Umetxuan biotzak gozoakaz erosten doguzan lez makiña bat aldiz izan gara erosi-salduak, baña aldi gututen asia dogu gure Arratia.

Lateran izkuntza, latina, antxiña baten il zan eleizatik at edo kanpo, eta elieiz barruan azken arnasak emoten dagola esan geinke.

Erri bakoitzaren nortasuna gogoan izanik, errien agorako gozo eta soñarentzat ongarri dan ogiagaz janaritu bear dala gizona esan eben Erroma'n eta UNESKO'n, eta erri guztietan izaten diran arroputz batzuk eta apaiz egosgogor banaka bat alde batera itxirik, beste dandak ontzat artu genduzan goitiki bera etorritako agindu oneik-Amaika ta erdi aldiz entzunak gara, «Jauna' rena Jaunari; Zesar'ena Zesar'ari». Baña, esana, aizearren jana. Eta oraingo onetan aurrera noya eritxo baten gertatutakoa al dodanik argien azaltzera.

Gure Arantzazu onetan izan zan Aita Felix jatorra, gaur itxasos beste aldean, Ameriketan dogun apaiz maitea, eta bere kideko dan Aita Juan Jose'k be, zintzoki eta gizonki daki nagusiekandik datozen aginduak ondo bete ta erria beraganatuten, baña zertan edo artan euran

buruak erakutsi nairik norbaitzuk urreratu jakoz.

Erri onetan iru-lau atzeritar bixi dira, eta erdiak, eleizako gora-berakaz kezka andibarik ixil eta baketsu. Igande ta jai jaupa edo meza bi izaten dira eta biak euskeraz. Baña gizaseme batzuk auxotarren malla baketsuan egoten nekaturik eta nas-te-borroste-zale biortu gurarik, ara emen zelako bidea artu daben izkanbillarako.

Eskutxu bete Euskaldun dira, eta lenago ainbeste aizkorakada artutako euskerari beste bat gelago emon gura dautse. Onetarako, eta euren ezereztasuna indartsututa erakutsi gurarik, eta lenago aiatu dodazan atzeritarrai laguntasuna eskaturik apaiz jaunaren aurrera aurkeztu dira euskal-meza bata kendurik erderazko bat izan daiten. Baña aldi onetan ezin dau berekuten go erabagirik artu abadeak erriagaz baketsu iraun gura ba'dau beintzat, eta Aita J. Jose buru argiak burutapen dizdikor bat izan dau, eta eritarren esku itxi dau erabakia. Auteskunda egin bear izan da eta egin da, eta egin da, eta izerdi barik eta etsayaren indarra aintzakotzat artu ezabela, errikoyak, erri-zaleak irabazi dabe. Beraz; Urtzi Deuna'gaz izketa samur eta gozoak izan daiguzan aurrerantza be, biaz izanko dira euskeraz erriak nai dauan artean.

Arantzazu'tar gazteki barria! Zuen eskuan dago erria. Ez itxi etsayari asetzen egarria, eta astindu gogor jarri gura dautsun buztarria.

A. LANDAJUELA

ZUMAYA

AITA MARI-KO ANTZOKIAN

Euskal bertsolarien jaialdi bikiñ bat izan degu, aretoa gañezka zala. Ederki agertu zuan Zumaya-k ze gogoko zalon bertsolarien saloa. Ez bezate aaztu Oargi-kuak bertan ditugun pestetarako.

Bertan parte artu zutenak izandu ziraden: Azpillaga mutrikuarra, Agirre ta Lazkano azpeitiarrak, Lazkao-tiki lazkaotarra, Lasarte lesakarra eta Lopategi bizkaitarra. Neonek enuek asmatuko nor izandu zan onena.

Auxe bakarrik aitortuko det an izan ziraden danekini batera: ura galdut zutenak ez dakitela zer galdut izan zuten. Izan ere ez dago ikusi gabe ze ederkik egon ziran esaterik.

Nere txalorik beroenak seikoari eta jai ura antolatu zutenel.

BEOBIDE JAUNA

Omenaldi eguna badator. Erri osoak oso pozik ikusi duela eziñ liteke ukatu. Izan ere ondo merezia dauka On Julio langille on-onak gu-

re omenaldia, erriarena, naiz eta gero Gipuzkoak beste bat egin nai izan aini arrazoizkua dan bezela.

Oargi-kuak ekiñ bezela jarraitzen diote asmo eder oni eta bukaeraraño aurrera eraman nai dute. Bitartean gure artista aundia an ari da lan da lan bere Errenderi-ko Aita Kaputxiñuen Elizerako Jaun Gurutzekua aurreratzen. Egunero-egunero an ikusi oi degu bere betiko lantegi «Kresala» bidean goiz goizetikan. Au bukatzen duanerako beste eskaera bat omen dauka egiña Gipuzkoako mendi baterako.

Ez ditzatela egun aundi ortarako bertsolariak aaztu eskatzen diotet emandikantxe Oargi-kuai.

Ez iñori oraindikan esatekotan jakinñaren gañean gaude Oargi-kuen asmo bikiñaz. Zumaiarrai asko gustako zaiela seguru gaude. Datorren asteen zerbait jakingo dala uste det iOargi-kuarrai, ez aaztu gure as-teroko «ZERUKO ARGIA» ontan zearo argitaratzen.

Nere lekua uzten dizutet ondo pozik.

ARRANTZALE

NAPARROA

BAZTAN ALDETIK

Goan den Martxoaren 30'ean larunbatez, Elizondo'ko "Salón Parroquial" deitutako lekuan, Baztandar nekazarien biltzarra egin dute gure eskualdeko nekazalgarri buruz itzaldi yakingarriak egin dituztela. Lehenik Balleko Etxeko Alkate jaunak denei Ongi-Etorria emanez, bilgurari asiera eman zitzaion. Izlarren artean or gintuen, Troncoso yauna "Desarrollo Agrícola de Navarra" Batasunaren Aintzindaria eta Poyo yauna "Cámara Sindical Agraria" delako sekretarioa.

Denak dabilta nekazaritza aurrerapen bidean jarri naiez, azienda oheagotu ta errokatu dadien, nekazariak ain bearezko duen irabazbidea erdietsi dezan. An erakutsi zituzten Españiko uragien gora-berak, zenbat bei eta zenbat aratxe azten diren eta erresumak zenbat bear luken gauzak ongi moldatzekotan. Arto "hibrido" ren gain ere aunitz mintzatu ziren eta zioten, arto orrek aunitz emanen lukela Baztanen eta bear litzakela aunitzez geiago erein, arto ona eta probetxu aundikoa delakotz. Ortarako nekazariak izanen omen dute laguntza eta bear duten adine azi ere bai. "Mutualidad Agraria" delako batasunetaz ere mintzatu ziren, seguruak, zar-partear eta orrek dakarzkien diru-kontu, pagamentak eta gañerakoak.

Yaun oiek beren arrazoñak agertu zituzten oraiko molde berrietako nekazarien gora-berak erakutsiaz.

Parrokiko Sala bete bete yendez, or baziren baztandar nekazariak eta bai Malda-Errekakoak ere.

Itzaldi yakingarriak bai baño egia erran nekazari yendea eztago batere kontent, zeren kontribuzioa aunitzez geiago pagatu bear baitute (94 % geiago) eta bertalde artzen duten laguntza gauza utsa baita. Onela gauzak gaizki doazi eta gure nekazariak badute arrankura, pagamentak eta gastuak gero ta aundiagokoak eta irabazbideak eta artu bearrak berriz aski murrizt dituztelakotz. Gisa ontan nekazariak ezta bururik goratzen ahal. Noizbaitere xuxenduko ote dire gauz oiek? Agian bai. Beti ere goan den eguneko solasaldiak ea zer ondorio dakarraten, eta nai ginuke nekazarien auziak bear diren zuzentasunarekin gerta ditezten.

M. IZETA

DONOSTIA

DONOSTIAR AMAEI
GUSTATUKO

Gaixo egon da mixiolaria. Euskal mixiolari igarra. Aleman moja mar-dula du gaixotegian zai. Edeltrudis Westkamp, izenez. Tina'n da. 1968-ko martxo onen 17-an. Atzo ko kontua oraindik.

"Maiz etortzen zitzaidan moja obeki ote nioan ikustera", dit mixiolariak.

—Nundarra zaitut?, galdetu dio lekaimaek.

—Euskaldun!

—Ni ere Donosti'raño jetxia naiz, Txina'tik etxera joan nintzan artan. Oi, Donostil

Aiek bai aur ederrak. Eta, nola-ko soñekoak!"

Concha ta, Santa Clara ugarte ta, itxas-ertza ta, etxaldi eder itxas-ispilluari begira zorotua... ditugula Donostia'n ikusgarrienik eta erakusgarrienik, usteko dugu. Ez ba, Orra aleman mojarren iritzia, erabat bes-telakoa. Urteak igarota, Donostia'k biotz-begietan erantsi diona, "aur ederrak" eta aien "nolako soñekoak!", izan dira, Orra.

Ez da au, donostiarrak aurren itxura eder eta jatzera dotorea, aipatu diguten leenengo aldia. Gogoan dut, duela urte batzuk, orixe bera aitortu zigula kataluniar emakume batek, oker ez banago behepein. Aia aditza eman ziguten emengo izparringiek, orduan. Bañan, ume-ai-patzallerik aspaldikoena eta ezagunena, Iparragirre arlote aundia du gure Donostiak.

Ume eder bat ikusi nuen.

Donostia'ko kalean.

.....

Politagorik ez det ikusi

Nere begien aurrean.

Sendatu zaigu mixiolaria ta Donosti'ra daturkigu. Bidean da martxo onen ogeitaseia ezker. Bildur naiz lantxo au argitara buño leen ez ote zaigun ere bertan azalduko. Mixiolari ezaguna. ARGIAren zuzendaria izana, BOST LORE olerkiekin 1933-ko olerki-saria irabazia eta, duela bederatzi urte, Olabide'ren BILBIA argitaltzeko emengo aldi egiña: Aita Prantzisko Etxeberria.

Oraingoan ez dator ezer argitaratza. Edeltrudis Westkamp sajoniari lekaima marduaren gorasarrak berotu ote dio ba gogo, bere FORMOSA ugarte "ederra" utzita, donostiarrak umeeri iparragirre-rena abesteko? "Ume eder bat..." Osasunari begira, indar-berritzera daturkigula, baizik.

Barkatuko aal dit mixiolari lagunak emen dagiodan biurrikeria. Aspalditik jasotzen dut, utsik gabe, Etxeberria'ren "EGUNKARI IMKUTUA". Eranegun (martxo onen 26-an) jasotako sortatxotik "arrapatu" diot gertaerato ori. Eta irakurtzean, donostiarrak amaak eta mixiolari berakin gertatua, etorri zazkit burura.

Izan ere, donostiarrak amaak lore eder askorik entzunak dira, beren aurreragatik. Bilintx'ean ura berez daturkio emen iñori burura. Kontxexi, donostiarrak "ume ederrak" txoratu du Bilintx, eta onek, bere maite-betean, neskatxarentzat geiegizkoa duen maite-bolara aren amagan usten du. Ebanjelioko emakume ark Jesus'en Amagan bezela

"Berinkatuba izan derilla

Zu egin zinduben ama".

Tximena dut oso, ume eder kontuetan geran ezker, mixiolari oni beroni nere lagun batekin agitua.

—Itxusie aiz, Etxeberri!", egin zion betiko txantetan lagunak. Ta itzetik ortzera, miolariak atzerakoa betiko irriparez:

—"Bai, nere amak etzekian dibujoriki!"

IRU-GARATE

AMEZKETA

IKASTOLA SOZIALA

rian dauzkagun bi elkarteak eratu-ta, Oargi eta Gurasi-Elkartea, asiera eman du Erri-Gaztediak zuzentzen duan Ikastola Sozialak.

Zalantzarik gabe kultura-bide berezia degu, eta ontantzen bai saiatu bear gurekela geren ingurukoak gutxienez bertara ekartzin; bertan erabiliko diran gaiak benetan ego-kiak eta jakingarriak baitdira.

Gazteetatik, batez ere mutilak ugari xamar dira etortzen diranak

ITXASONDO

BATASUNAREN BEARRA

Lagun artean amaika aldiz erabili degun izketa-gaiari buruz bi itz esan-nai nituzke emen. Gure erria ain erri txikia izan, ta iru-lau taldeetan zatitua Laukagu. Au ezin dut konpreni. Batetik, «Mariaren Alabak», eta «Luistarrak», «Arbel-Aitz» Soziedadea bestetik. Taldeak batu, eta neska-mutilen Soziedade bat zergaitik ez degu egiten? O.A.R. G.U.I., Mendigoi-zaleen elkarte edo Jakintza-elkartea zergaitik ez ipiñi? Neska-mutil, gazte-naiz zarren artean batasun geiago izango genduke orrela, eta guztion artu-emanaz, gure erriak ain bearezko dun jakintza-saillean lan egiteko giro ohea lortuko litzakela Seritzait.

MENDIGOI-ZALETASUNA

Bai pozgarria, azken aldi ontan gure errian piztu dan mendigoi-zale-tasun giroal Igandea etorri, igandea joan, amaika neska-mutil, gazte naiz sasoiok biltzen gera mendi-jira ederra egiteko.

Mendigoi-zale-tasun giro au aundiagotzearen, joan zan illaren 31' an Aia'ko Arritara joateko autobusa ipiñi gendun.

Bi egunetan bete zagon, eta joan-naiean amaikatxo gelditu ziran.

Egun ederra igaro gendun, baño Errenderi'ko eztabaida ua ezin di-teke ixilean pasa.

Egoismu ta gerekoikeriak alde batera utzi, ta elkar konprenitzen as-teko ordua bada. Batzuk Errenderi'ra, besteak Tolosa'ra etorri nai zutela...; onek etxera ordu laurden bat lenago, arek ordu erdia geroago, ta elkarri aginka gizona ala jarr-i? Gureart ean onartu ezin di-ken jokabidea da ori. Urrengoan, ea gizontasun geiago azaltzen de-gun.

IBIL-ALDI NEURTUA

Il onen 28'an, ibilaldi neurtua izango degu gure errian.

Erritarrentzat bakarrik izango da, eta gutxi-gora, bera, lau ordukoa. Len ibil-aldi ontan eta erritar guz-tiak parte artzen degun.

ARBEL-AITZ

baña ez ala neskatxak. Emakumeak, noiz konturatu bear degu geren bu-ruak apaiztzen jakitea bakar ez dala bearezko askozaz apaingarri ederrago dala gizarteko kultura bi-deetan jakinñak izatea? Geren bu-ru-ari bizitzarako aberastasun aundi bat ezartzen diogula kulturaren bi-dez?

GOGO-JARDUNAK

Epaila'ren azkenengo asteen, gaz-teak, bai mutilak eta bai neska-k beren gogo-jardunak izan dituzte; oso gutxi izango dira gogo-jardun oietara juan gabe gelditu diran gaz-teak, eta gazte geienak alkatutako une oiek aprobetxatu ote dira? Eliz-gizonak saiatu ote dira gazte oiek sinismenatza eta abar zer kezka lauzkaten jakiten?

Ez al-litzake egokia izango aurre-tik lan pixka bat egitea gazteen ar-tean, eta berdin guraso artean, ja-kite arren erligioari buruz zer kez-ka dauzkaten, eta zer utsune arki-tzen dituzten beren bizitzan? Eta ez apaizak erriakin geiago artu-ema-nik izan gabe gañetik ezarri itzaldi batzuk? Garbi ikusten degu orrela jokaten danean geienetan, itzaldi-ko itzak aizeak eramaten dituala.

Oargik daukan biltokian, eta er-

AITOR'ENAK

Z. ARGIA'REN TXARTELA

Aste ontako illak

LAPURDI

DONIBANE-LOHITZUNE.—Mariano Aznar, Rene Salaberry, Luzio Manterola, Antonio Alfonso, laurak mariñelak.

USTARITZE.—Bixente Jubera'ren anderea.

HAZPARNE.—Jean Etcheberry Pakkone, Ja-na Mari Markarie Urkol, Ilharrekoa, Andre Katherina Zelai Killoitekoa. Andere Harriague, Leondeikoa.

KANBO.—Marcarie alarguntsa, Haran Amé-lie, Cayet Minjou, Janbotenekoa.

BENAPARROA

IRISARRI.—Dominique Arbeletche.

ALDUDE.—Marie Inda, Pilarialnekoa.

ZUBEROA

MALE.—Maria Cazes.

ARABA

GAZTEIZ.—Bidal Eujenlo Maruri Reyes.

LLADIO.—Franziska Arribas Pereda.

BIZKAIA

BILBO.—Teresa Menendez Menendez, Jo-sé M.* Varon Cagullo, Federico Intvaubre Solaeta, M.* Dolores Zarrabeitia Arregi, Fer-nando Manzanares Diaz, Gumersinda Iza La-mariano, Epifania Iribarren Irujo, Nikasia Eguaras Sola, Anjel Ferruz Gairin, Juana Murga Txapartegi, Paula Aboitz Eguren, To-mas Marijuan Delgado, Maria Muñoz Otaola, Benita Alvarez de la Rubiera, Bonoso To-mas Toledo Gartzia.

LEXONA.—Anparo Ganboa Ruiz.

BARAKALDO.—Abelina Ruiz Perez, Anto-nio Albarado Albajara.

ORDUNA.—Margarita Ornes Orue.

DURANGO.—Dominika Bilbao Etxebarria.

SANTURTZE.—Jose M.* Eljoste Astarbe.

ARRIGORRIAGA.—Felipa Paganos Exposito.

SESTAO.—Ramón Vazquez Gonzalez, Fer-nando Artabe Mardaras.

NAPARROA

IRUNA.—Josef a Lizarraga Lizarraga, Faus-tino Torregrosa Huarte, Jesús Monreal Sa-linas, Ana Soledad Zamarbide Intza, Agus-tina Fernandez Otamendi, Pedro Okafia Gar-tzia, Dolores Litago Martinez, Gregorio Us-tarroz Ibarrola, Etelbina Rodriguez Fernan-dez.

PERALTA.—Antonio Ziordia Rodriguez.

ZANGOTZA.—Jakoba Baron Oskariz.

IZABA.—Roberto Garzes Lorea.

NOAIN.—Mikaela Iturri Gofñ.

BURGI.—Biktor Mainz Garate.

BERIAIN.—Alfredo Lalinde Zabala.

USTARROTZ.—Fermína Orduna erez.

KORELLA.—Jose Arigita Jimenez.

MUNARRITZ.—Franziska Galtartza Juaniz.

LEITZA.—Maria Morris Azantza.

BURLADA.—Doroteo Zufuara Saez Ibarra'

gipuzkoa

DONOSTIA.—M.* Pilar Nabarro Berakoe-txea, Kasiana Gola Eustakia Oartzabal Gar-mendia, Baltasar Fernandez Otaz, Josefa Gurrutxaga Arriola, Maria Aranburu Garmen-dia, Juan Gartzia Martin, Jobita Biguria Apestegia, M.* Karmen Irizar Uranga, Pilar Sansinenea Uzin, Josefa Mikaela Sanchez Sanche, Felisa Berradre Usandebarras.

LEZO.—Patrizia Furundarena Azkue.

SORALUZE.—Jesus Zabala Azpe.

SEGURA.—Gillermo Zubizarreta Urteaga.

MUTRIKU.—Jose Antonio Mendizabal So-lupe, apaiza.

ELGOIBAR.—Jose Ignazio Batiz Uribe,

apaiza.

IRUN.—Seberiano Sarasola Jauregi.

ORIO.—Pedro Zabala Irastorza.

OIARTZUN.—Maria Audela Lekuea.

PASAI SAN PEDRO.—Natalia Alfonsi Kruz.

ERNANI.—Julian Zaplain ortugal.

ORIAKO ALEGU.—Juan Bautista Otamen-di Otamendi.

ARETXABALETA.—Juana Jauregi Ugalde.

ANDOAIN.—Miguel Huizi Martzol.

ZARAUZ.—Justo Guridi Elizalde.

USURBIL.—Monika Axtaga.

URNIETA.—M.* Inmaculada Larburu Jaure-gi.

ERRENDERI.—Josefa Rodriguez Espada.

ORATE.—Ana Zelata Zubillaga.

ARRASATE.—M.* Natalia Lazpiur Mendigu-txia.

TOLOSA.—Jose Amiano Otamendi.

Zeruko Argia

Zuzendaria:

ANTONIO ITURRIA
ASTIAZARAN

Naparroko-Kantauriko ta Ara-goiko Kaputxinoak argitaratua

(Carlos III, 22. Pamplona)

DONOSTIA'n:

Oquendo, 22. Telf. 26666

ARPIDE-SARIA:

Urtekoa 190 pta.
Atzerrian 265

Aidez artu nai bada, galdetu.

1.896

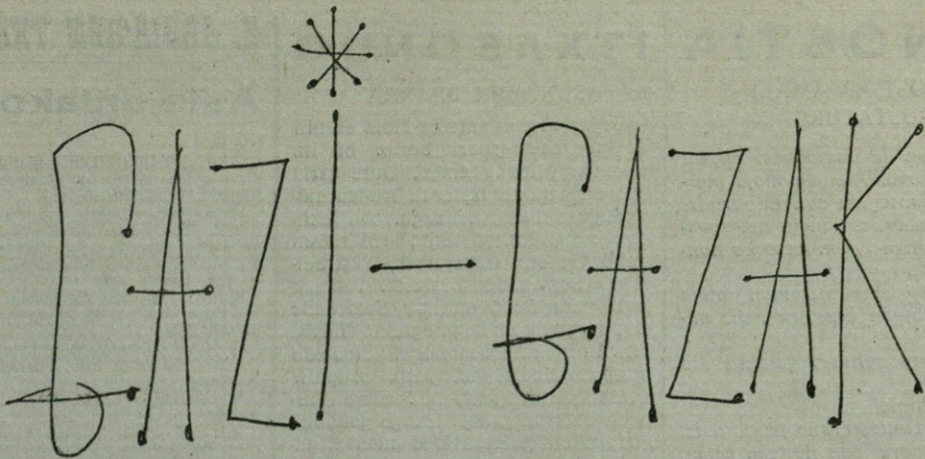
1.968

GIPUZKOA'KO PROBINTZI - ERATETXEA

(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure
«PRESTAMEN SERBITZARITZA»z (Servicio de Préstamos)
balia zaitez

Zure baserria erosteko edo obetzeko
Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko
Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko
Baratzeko frutuak obetzeko
Jakinbidean jarri zaitetz Donostia'ko gure
7 ofizinetan eta Probintziako 59 sukursaletan

Emen Bilbon, San Anton'go Katekisisaren babespean, KILI KILI deritxon euskal-aldizkaria urtetan da. Ikastolara dabilzan neska-mutikoentzako sortua. Aita Erretolaza yaioa dozu zuzen-dari ta egille.

Esan daiketzu, aldizkari txu-kuna dala; txoritxu bat lez ariña, erreza, izki garbiz egiña; bitarte argiak eta marrazki egokiekin ornitua.

Nik pozarren irakurten dot, eta agiri danez umetxoak be abegi onez yasoten dabe. Beintzat, Erretolaza apaiz gaztea sarri ikusi izan dot, poltsikoak idazkik beteta, errietatik umetxo euskal zaleak egiñikoezag. jEta gure gizonari orrek emoten dautson poza! Izan be umeen idazkiak euskeraz idatzita ikustea ezta makala!

Eta orain, amaika urtetik ama-laura neska-mutikoen artean matxiñadea sortu dau, errebolusiñoia.

Matxiñada orren oñarria, adin edo edade ortakozentzat asmau dauan txangoa da, eskurtziñoia. Euskalerriari osterea. Bizpauru egun iraungo dabena, aurtengo udan.

Orraitio, txango ortan leku izateko, lantxoren bat irakurri ta eskuz kopiatu bearra izango dau; euskeraz, yakiña. Eta or dabil-tzuz adin ortako neska-mutikoak alegiñak alegin egiten Zazpiak Bat ezagutzeko egariz.

Egarri orren oyartzuna neuri be eldu yat. Elorrio'n Funcor lan-

degiak daukozan ikastoletako umeek idatzi dauste errekomendasiño billa. Konpromiso andiko idazkia. Pentsaixue: Amaika urteko neure billobatxu batek izenpetzen dau aurrena, beste ama-lau lagun artzetik dauzala.

Nere biotzeko zatiak, (gaur edozeñiek ezin esan daike au; neri oraindik ezbai dauste trasplanterik egin) nere kutunak, nere baba-loratxoak, auxe diñost: «Zuk aitiba, ezagutzen dozu aita Erretolaza; zuk lagunduko daukuzu; zuk itz egingo dautsozu» ta alako beste «zuk» asko. «Or bialtzen dautzugu —diñoste—, egin dogun sakoa. Julene Azpeitia'ren AMANDREA-RÉN ALTZOAN deritxon idatzi politetik yaso dogu. Dan-danok irakurri ta idatzi dogu».

Zer erantzungo aur onei? Egia. Errekomendasioak Madrillen bialio izaten dabela, baña emen ez. Emen, arazo onetan beintzat, euskeraz yakin bear da, ta ori, aita Erretolaza'ren aurrean azaldu bear dozue. Idatzi egiozue bearri, ta bera yoango yatzue arratsalde batez sayoa egitera. Edo zeuek etorri ona.

Eta... nere antxiñatiko adiski de begikoa dodan Julene'ren idaztitik jasota bialdu daustazuen izkirimiri polit ori ementxe yarriko dot:

«Saba'ko erregiña Salomon ikustera joan zanean, erregearen jakinduria egiazkoa zan ala ez ikustearren, ara zer egin zuan:

Eraman zituan lore sorta eder bi, bat lore biziekin egiña, au da, loretegiak ebakitako loreakin egiña, eta bestea argizarizko loreakin egiña. Lore batzuek benetako loreak, eta besteak poz-tizua, baña ederki egiñak, bene-benetakuak ziruditenak.

Erregearen jauregiko gela aundi batean utzi zituan ontzi banatansartuta.

Gero Salomon'eri deitu zion eta lore ontzietatik urruti xamar zegoalarik esan zion:

—Zure jakintasuna dioten ainbestekoa baldin bada, ezagutuko dituzu lore oyek. Esan egidazu bada, zeintzuk diran Jaungoikuak egiñak, eta zeintzuk diran gizonen eskuz egiñak.

Salomon'ek erantzun zion: —Laister esango dizut, erregein aundia— eta leyoak zabaltzeko agindu zuan.

Leyoak zabaldu zituztenean erleak sartu ziran gelara, ta zuzen-zuzenean, benetako loretara juan ziran danak, lore pozituzari jaramonik egin gabe.

Salomon'ek orduan esan zion erregiñari:

—Ezkerreko loreontzikoak dira Jaunak egindako loreak. Ala diote beintzat erleak, eta oyek gai orretan ni baño jakintsuagoak dira».

Izkirimiri poolita orixe! Neure agur biotzetikoa Julene andre agurgarriari.

ABELETXE

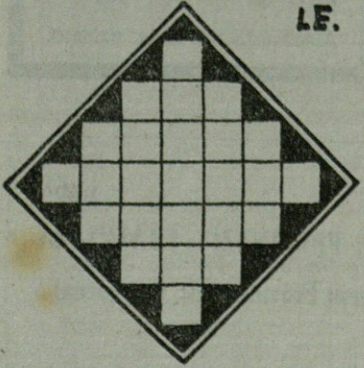
Zaldi jauzka

Δ	TA	RA	TZEN	TI
E	RIN	BES	NE	TZEN
BAI	KA	RE	BA	LA
Δ	DU	SE	GA	KE
ΔS	TU	AK	GUN	TEK

Lenengo laukitxotik asi ta ajedrezeko zaldijauzak egiñik, erdi-erdian amaitu. ALFREDO DE MUET ereslariak abestiari dagion goral-bena sortuko dezu.

LAUKOKER

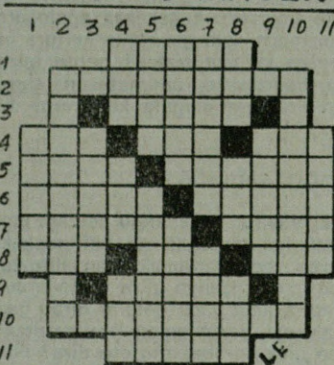
LE.

ZEARRETARA: 1: Milla. — 2: Itxas-ate, nasa. — 3: Aldapa, aldatz. — 4: Gaitzena, neketsuena. — 5: (aa) Ukatzalle, ukolari. — 6: Al-kartitza. — 7: Bat.

GOITIK BERA: 1: Azken izkia. — 2: Jateko, ta meza emateko ere. — 3: Galera, gaitz. — 4: Zurubi, eskil-lara. — 5: Alakotsu, berdintsu. — 6: Makalaldi, auldura. — 7: Gedi-ña.

ITZ-GURUTZETUAK

ZEARRETARA: 1: Aitaren anaia. — 2: Gertaerak, jazokunak. — 3:

Iragan, aldatu. — 4: Eze, zusti. Uda, ure. Ixo! — 5: Zeure, ire. Sukalde-ko ola. — 6: Ijitoekin ikusten de-gun aberea. Maltzur, ausart. — 7: Itzaldu, amatau. Errota-azekia. — 8: Lenen moskortua. iko. (aa) Yaures-pen, gurtza. — 9: Amaikagarren illa. — 10: Itxas bazterreko erri. — 11: Irazi, eraiki.

GOITIK BERA: 1: Itxusi. — 2: So-las-toki, gezur-leku. 3: Zeru-zapai, ortzi. — 4: Margo, kolore. Busti. Okitu. — 5: Emakumeak ikaratzen dituan arratitxo. Isatsdun izarra. — 6: Txara, zuaizti. Jakintsutu. — 7: Samur, guri. (aa) Axular'en gutu-na. — 8: Garai, aldi. Bezin. (aa) Sits, pipi. — 9: Ister. — 10: Buru-zuri. — 11: (aa) Neskak limurtuaz dabillen gaztea.

ANTZEKOAK

LE.

Arki bearreko LAU izkidun itzak, lenengoa dute berezia.

Asmatu, oen kidekoak:

- 1) Bikotx, pare.
- 2) Senitarte, aldetza.
- 3) Zugatz eroso baten igalia.
- 4) Pitin, miko.

Jauna, belarra konserban ematen diotenezkero, esnea autzetan ematen dit...

AGERPENAK:

ZALDI JAUKA «Abesti batek seaskaratzen gaitu; baita nekeak arintzen lagundu ere».

LAUKOKER

ZEARRETARA: 1: M. — 2: Kai. — 3: Malda. — 4: Zallena. — 5: itakU. — 6: Edo. — 7: I.

GOITIK BERA: 1: Z. — 2: Mai. — 3: Kalte. — 4: Malladi. — 5: Ideko. — 6: Anu. — 7: A.

ITZ GURUTZETUAK

ZEARRETARA: 1: Osaba. — 2: Goraberak. — 3: Igaro. — 4: Ezo. Ura. Isi. — 5: Zure. Otaska. — 6: Artza. Zital. — 7: Itzali. Naza. — 8: Noe. Iko. ruG. — 9: Azaro. — 10: Itsaserri. — 11: Erigi.

GOITIK BERA: 1: Ezain. — 2: Gezurtoki. — 3: Ortze. — 4: Ori. Eza. Ase. — 5: Sagu. Alizar. — 6: Abaro. Ikasi. — 7: Beratz. oreG. — 8: Aro. Ain. Ori. — 9: Istar. — 10: Kaskazuri. — 11: ialaG.

ANTZEKOAK

BIKO, AIKO, PIKO, MIKO.

TOLOSARKERIAK

FALTSOA

Izan zan garai bat Tolosa'n iru ostatu auek zabalik egon ziranak: "Zerua", "Inpernu" eta "Purgatorioa". Euskaldun ez ba-giña, arrituko giña-ke beste bat egon ez zalako: "Linboa".

Baiñan ontan dago tolosarren euskaldun izakeraren agerki bat. Tolosa-rrren intuizio bat izan zan zan "Linbo" izenarekin beste ostatu bat ez jartzea. Izan ere "Linboa"n geldoa, kemenik gabekoa eta espiritu gabe-koa egon litezke, ez euskalduna. Euskalduna burrukatzeko jaioa da, eta gal-du edo irabazi egingo. Edo zerura joango da zuzen-zuzen edo Purgatorio-tik igarota, edo zuzen-zuzen inpernura. Euskalduna ez da jaio "seguidillak" kantari linboan egoteko.

Eta goazen gurera.

Manuel Ormazabal zan "Inpernu" ostatuko nagusia. Manuel Inpernu deitzen zitzaion, eta gaur ere bere ondorengoak Inpernu esanda ezagutzen ditugu (airo, Dunixil).

Jenio bizikoa izaki. Manuel Inpernu'k maiz ekiten zion emazteari erri-tan. Parrokianoak konturatuta zeuden onetzaz, eta bein bear da, nun egun batez batek galdetu zion:

—Aizak, i Manuel, beti emazteari erritan ari aiz.

—Egia dek.

—Ez al zaik iduritzen ori ez dagoala ondo?

—Balitekek, baiñan, ik ez al dek beñiere emaztearekin erritan egin?

—Nik? Ez da beñiere.

—Orduan, faltso galanta aiz...

Entzuten zeudenak, sarturik Manuel Inpernu'ren esanaren filosofi mui-ñean, atsegiñez par egin zuten.

"UXOLA"

NORK KUKURRUKU:iiiiiii

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR,ek

sukaldian

GURELESA

GIPUZKOA'KO TA NAPARROA'KO ESNE ONENAKIN GERTUTAKO ESNEKIAK: ESNE PASTERIZATUA, ES-NE SOILLA, ESNE-AUTSA, ESNE-GAIÑA, GURIÑA TA ABAR. - EGUNDO EGUNEAN, LURBIRA OSOKO ERRI AURRERATU GUZIETAN, ONELAKO ESNE TA ESNE-KIAK BAKARRIK ERABILTZEN DIRA.

GURELESA

"AUÑAMENDI"
ARGITALDARIA

EUSKAL-LIBURUTEGIA

Emendik aurrera «ZERUKO ARGIA»k bialduko dizu nai dezun liburua. X bat jarri ezker-aldean:

	Ptas.
☐ Orígenes de los Vascos. Bernardo Estornés Lasa. I, II, III eta IV... bakoitzak	400
☐ Diccionario Vasco-Español. I. López Mendizabal	260
☐ Asarre Bidetan. Agirre'tar Lope'ren jokaldia. Euske-raz eta erderaz	50
☐ ¿Cómo son los vascos?	110
☐ Cómo Aprender el Vasco Fácilmente	140

Zeruko Argiaren Zuzendari Jauna:

Bialdu ezaizkidazu X duten liburuak, artzean pagatzeko.

Izena:

Zuzenbidea:

Erria:

Euskaltzaindia'ko Sekretaritzatik

Urre-Eztaiak dirala-ta...

Batzorde bat Literatura-euskeraren batasuna lortzeko

Aurten Euskaltzaindiaren urre-etztaiak. Gai onek daramazki sekretaritzak ontako kezkarik eta pentsakizunik geienak. Bilbao'n Ilbelitzako billeran elburu bat berexi izan zan aurtengo ekintzarako: Literatura-euskeraren batasuna. Elburu zalla biño naitaniezkoa euskeraren iraupenerako. Gai au ez da oraingo kezketan sortutako gogoa, aspaldiko euskalidazleak dakarkiguten erabakia baizik. Ara:

Axular, GERO (1643), itzaurrean gai ontaz mintzatzen zaigu. Larraamendi, DICCIONARIO TRILINGUE (1745), alaberean. Kardaveraz, EUSKERAREN BERRI ONAK (1761). Mogel, PERU ABARKA (1881), azken aldeko alkarizketan. Altube, IZKUNTZ-JAKINTZA TA EUSKERAREN BIZITZA (1921): ERDERISMOS, LA VIDA DEL EUSKERA, LA UNIFICACION DEL EUSKERA LITERARIO. Campion eta Broussain, INFORME A LA ACADEMIA DE LA LENGUA VASCA SOBRE UNIFICACION DEL EUSKERA, 1922. Azkue, GIPUZKERA OSOTUA, 1935.

Gai au bear bezela gaurkoratu dezaten eta elburu ortara ibilpide ona izan dezagun, Euskaltzaindia'k batzorde bat osatu du gure arteko jakintsurik aundienekin. Auetxek dituzu:

M. Lekuona, L. Mivhelena, Villasante, J. Basterrechea, Laffitte, Akesolo, S. Garmendia eta P. Larzabal.

Datorren Pasku-asteen elkarrekin bilduko dira eta beren erakutsiak artu eta zabaltzen saiatuko gara.

P. B.

Migel Unamuno
Sariaren txapeldunak

Bilboko Ekonomia, Politika ta Komertziozko zientzi ikastetxeko ikaslariek eraturik zegoan lehengo euskeraz idatzitako ipuiñen txapelketa-ko irabazleak hauexek dira:

lehengoa: Xabier Kintana, bere ipuin... ta jentillen izpiritua datorke;

bigarrena: Mikel Intxausti, bere ipuin «sumarino oria» (modan ez dagon anekdota)-gatik; hirugarrena: Patrik Urkizu, bere ipuin «zomorro ta kazkazuri dalako lana egin duelako».

Asko poztuten gera honelako sariketak dirala-ta. Bihoakloz gure zorianak guztiei ta aurrera Bilboko ikaslari ekonomista guztiei.

Sariketa ontara 30 ipuin etorri dira eta gehienak oso onak. Mahai-koek diotenez erderazko txapelketa-ra presentatu ziranak baiño hobeak ea guztiak.

Zurru murru dabil, laster, saritutako ipuin guztiok agertuko diralako berria. Dirudienez, argitaratu nahi dira Euskerazko eta erderazko ipuin saritu eta saritu bage lotu diran beste zenbait ipuin on. Liburu hortan guztiak bi hizkuntzetan agertuko dira.

Lengo ta oraingo «Bertso Berriak»

Aurtengo XENPELAR SARIA'z sariztuak izan diran bertsogillien berri ematean, onela zion, «Basarri»-k, «La Voz de España»-ko bere eguneroko euskal-saillean:

«Irakurlien jakingarri, on izango litzakela uste det «lene-saria ateratako bertso-salla zein dan jakin-erantea eta berriro argitaltzea».

Beste sari-irabazle batek ere —bereagalk, jakiña!—, orixe bera adierazi digu sariketa ontan epai-maiko edo juraduko izan geranoi. Ez da arritzeko; baiña arazo ontan, gure egitekorik onena, beste au litzake, nere ustez:

Lengo denboretako «BERTSO BERRIAK» izeneko BERTSO ZARRAK «Auspoa»-k argitalduak dituan antzera oraingo «BERTSO BERRIAK» ere —azken urte abetako danak, alegia—, guzikin sorta bat egin eta liburu batean argitaratzea, bertan egiñaz sarituak izan diran bertso-sallen aipapen berezia, bertso-zale diranen jakingarri eta egillien atsegingarri.

Au egiñaz, egintza batekin beste bi gauza on lortu izango giñuzke: oraiñaldiko bertsogillerik onenak nortzuk ditugun jakitea, eta lengo «BERTSO BERRIAK» oraingo abekin kultura eta literatura aldetik agiri duten aldeazagutzea.

Egite au, garrantzi aundikoa litzake —nola ez?—, EUSKAL-KULTURA eta EUSKAL-LITERATURA'ren aipa-

garrirako, eta orobat, izen oien zabalkunderako: EUSKERA'REN GOITASUNERAKO.

Lenagoko «BERTSO BERRIAK», bertsolari edo bertsogille eskolatu gabeak tajutuak ditugu, geienik; eskolatuak moldatuak, oraiñaldiko abek. Baña, ta... nola ordea neurtu ta tajutuak? Sarituak, ala sarituak izan ez diranak, geien-geienak, OSO ONAK zaizkigu: egokitasun bereziaz neurtu ta tajutuak, mamitsuak, sakonak, oraiñaldiko izaerari buruz jakingarritzko gertazunez arrigarririo orrituak.

Orengatik, penagarri litzake euskal-bertso zoragarritzko gure arrobi emankor onekin baliatu gabe gelditzea.

17 bertso-sorta izan dira, oraingo «XENPELAR» SARIA ontara azaldu zaizkigunak, eta guziz: 206 bertso, bat-banaka epai-buruak aztertu dituanak.

32 bertso, 4 eta 6 puntukoak, Matxain'enak.
20 » 4 eta 6 puntukoak, Lete'renak.
12 » 5 puntukoak, Oreja'renak.
110 » 4, 5, 6 eta 9 puntukoak, Albizu'renak.
20 » 4 eta 5 puntukoak, Olea'renak.
12 » 4 puntukoak, Arozamena'renak.

Penagarria izan da, bertsoz antzatiñ sari ez izan bearra; batez ere, Olea'rentzat.

ZELETA

FAGOR
SARIAK

IRU Sukalde
IRU Frigorifiko
IRU Sutontziak eta
IRU Ur-berokiñak

1968'an ZERUKO
ARGIA'rako

arpidedun geiena egiten
dituanarentzat

OINARRIAK:

1. Illaren azkenean geien arpidedunak kobratuta daukanaz, «Fagor'en Saria» irabaziko du. Kobratetak ZERUKO ARGIA'ren ofizinatik reemolsoz egingo ditu.
2. Astero, ZERUKO ARGIA-n agertuko dira arpidedun geien iritxi duten lenengo amarren izenak, igandetik igandera egiñak kontatuta.
3. Arpidedunak artzeko ordua, illaren azkenengo eguneko gabe-ko amabietan beteko da.
4. Arpidedun berrien kontua egin ondoren, bertanbera erabakia geldituko da irabazlea zein dan. Arpidedun berrien batek reemolsoa itzultzen ba-du, ez da sarirako kontatuko. Azkenengo kontuetan arpide geiagorekin gelditzen dana, uraxe izango da txapeldun sarirako.
5. Illabete berria asten danean, saria irabazi duanak berriro utsetik kontatzen asi bearko du bere arpide-lana. Saririk iritxi ez dutenei, aurreko illabetetan egin dituzten arpidedunak, kontuan sartuko zaizkie urrungo illabete ontarako. Beraz, aurreko illatan egindako arpideak, azkenengo illean agindakoa-kin batuko dira kontu berrietan.
6. Emen aitatzen ez tiran baldintzetan zalantzarik sortuko balitza, ZERUKO ARGIA'k emango du azken-erabakia.

OTSAILLEKO SARIA

Donosti'ko FAGOR'en ordezkari Peña jaunak Iñaki Olaskoaga gazteari lenengo illeko saria eskeintzen dio. Pasai Antxo'koa degu gazte au ta bere izenean —lagun batzuk lagunduta— ogeita zortzi arpide berri egin ditu joandako otsaillean. Bai pozik artu ere FAGOR'ek emandako Frigorifiko ederra!

Amuebladora COMERCIAL HISPANIA

"IRUKOITZ - EKINTZA"

ESKEINTZEN DU

IRUKOITZ, EXERI - ETZATEKOAK

2.100 ptk. asita 60 eredu aukeratzekoak

BIJA BIALTZEAK UTSEAN. DONOSTIA'RA BI

PETSONEN ATZERA-AURRERA GURE KONTUZ

AZKENEKO EGUNAK!!

MORAZA, 14, DONOSTIA'N - S. MARCIAL, 12, IRUN

Euskaltzalerik entzutetsu'enetako bat

ANTONIO TOVAR, erdal-izkuntzaren akademiko

"Alemania'n euskeraren inguruko ikasaldiak gogotsu"

Joan dan Martxoaren 31'garrean, Antonio Tovar irakaslea, «Real Academia de la Lengua Española»'ko legezko lagun aukeratu dute ta ala artu du bere albia leku aretan.

Antonio Tovar lendik ezaguna genduan, Salamanka'ko Unibersidadean Erretore izan zanetik batez ere. Gero urte batzuek Ameriketa aldean eraman ditu irakasle-lanetan, Arjentina ta Estatu Batuetan. rain, Alemania'ko Tübingen ari da bere erakusaldiak ematen.

Maixu onek izen aundia izan du beti. Irakasle, idazle ta billatzaille bezela. Ta guretzat pozkarri dana, bere lana Euskal-saillera jarria izan da bereziki.

Emen jartzen dizkizuegu, jakintsu onek, gure izkuntza, ibero-izkera ta euskal-jakintza saillari buruz oraintsu egin dituan adierazpen batzuek.

«ZERUKO ARGIA»'asko poztan dala esan bearrik eztegu. Gure irakurle guziak guk bezela pozik ikusiko zuten Antonio Tovar Erdal-Akademiko lagun artua izan dala.

ANTONIO TOVAR

boran euskera gaurko Euskalerrian Errioxa'n eta Pirineo-mendietan, ia Mediterraneo-itxasoraino itzegiten zala uste det. Bilbo'tik sarkaldera, ostera, Jesukristo baino milla urte lenagotik, indoeuropeatar izkuntzak sartuak zeudelakoan nago.

—Ta asmo berririk ba aldezu?

—Oraingo Tübingen'go Unibersidadean ikastaroa beteko det. Ortarako Schuchardt'en argitaldi bat prest daukat. Liburu onetan Itzaurrea ta liburu-zerrenda moldatu ditut. Dechepare'ren liburua ere irakurriko degu.

—Beste lanen bat ez al-dezu esku-artean?

—Or ari naiz «Diccionario Etimológico» izeneko liburua gertatzen. Mitxelena ta Agud jaunak ditut onan legun. Iztegi ori Salamanka'n asi nuan, Larramendi'ren Irakas-Alkian nengoala. Iztegiak 2.500 folio inguru izango ditu. Oraingo 600 bat prest daude. Aurtengo udarako itz batzuek argitaldu ta salgai izango dirala uste det.

—Ta Alemania'n gogoz ari al-dira euskal-gaietan?

—Tübingen'en, Salamanca'n izan nituan baiño ikasle geiago izango ditut, noski. Espainia'ko antzinateari buruzko lanak, oso zaletuta daukate angoak, eta euskal-sailla, lendik

da alde aietan oso gogoz ikusia. Angoak ditugu lan auetan Stempf, Lin-schmann, Schuchardt eta Bähr. Au, Euskalerrian jaioa ta azkenengo mundu-gerratean illa. Ernst Lewy oraintsu il da Irlanda'n, Hitler'en garaian ara joana bai-zan. Or degu Bouda ere tartean...

—Ta Humboldt ez al-da aintzakotzat artzekoa?

—Bai orixe. Humboldt'ek Euskal-jakintza Astarloa, Mogel, Prestamero ta Hervas eta Panduro'ren iturritik edan zuan. Azkenengo au Erroma'n enbajadore egon zanean eza-gutu zuan.

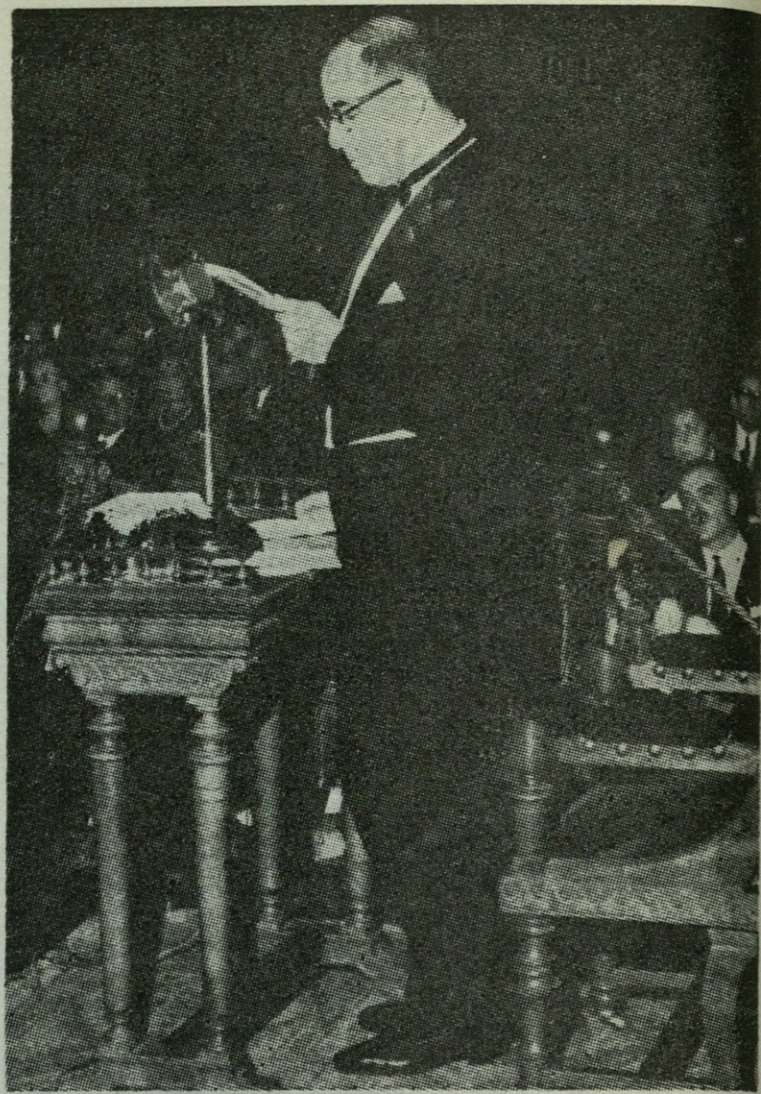
—Ta Ipar-Ameriketan zer?

—An azteraldi batzuek egin dituzte, euskal-artzaian artean. Ameriketako Izketari-Elkarteak, Mitxelena'ri deitu zioten, baiña eragozpen batzuek izan zituan errenderiarrak, eta ezin joan izan zan. An ibilli nintzanean, itzaldi batzuek eman nituan eta bi liburu argitaldu ere bai: «The Basque language» ta «The ancient languages of Spain and Portugal». Lenbizikoa, 1957'garren urtean eta bigarrena 1962'garrean.

Oraingoz argitaldian dala Lopez-Mendizabal'en lan bat, irlandes batak itzulia.

—Gaur egin bear litzakena?

—Euskerari senideak billatzea

Antonio Tovar Erdal-Akademiko'ko lagun egin zaneke itzaldia irakurtzen. Lain Entralgo irakasle-nagusiak eman zion erantzuna ta ongie-torria akademikoan.

baiño aurreragoko lanak ditugula uste det. Egin bearra da «Atlas lingüístico» bat. Euskera alde batean eta bestean bere izkelgi guzietan aztertu bearra dago. Ta gauza asko galdu baiño lenago egin bear da... Euskera, ikastolen bitartez, radio ta telebistaz salbatu ditekete. Baiña ba-

da orretan arrisku bat: izkelgi ta alde bakoitzeko berezitasunak eta aberastasuna galtzen dala. Ez dedilla onan gertatu Leon eta Aragoi'ko erdal-dialektoekin gertatu zana... Auek, gaztelera ofizialak jan bai-ditu osorik galtzeraio.

ALBISTE-ZALE

"CHE" GUEVARA'RI JARRITAKO BERTSOAREKIN

MATXAIN, BERTSOLARI IAIOAK; "XENPELAR" SARIKETA IRABAZI DU

TOKAN, BOLETAN ETA BERTSLOTAN 200 KOPA IRABAZIAK DAUZKA

Euskaltzaindiaren «Xenpelar» sariaketa irabazi berria degu Manuel Matxain, Ayete'ko bertsolari trebea.

—Noiz asi zifian bertsoetan?

—Orain dala lau urte bakarrik.

—Eta nolaz? Ez al zekizun lenago ortako balio zendulo edo..?

—Bertsolaria jaio egiten omen da. Baiño 1965'garren urte arte ez nuan beñiere pentsatu orrelakotan sartzea. Urte ortan tabernan apustua egin nun lagun batekin, Loinaz'ekin, baietz Akademia'ko premiatar nare bertsoak bialdu. Esan eta egin. Eta baita ere bigarren saria artu.

—Noiz egiten dituzu bertsoak?

—Aldapa gora eta aldapa be-
ra, lanetik, Donosti'ko kaletik
etxerakoan. Oñez joateko oit-
ura det eta orduntze gogoratzen
zaizkit bertsoak. Buruan gorde-
tzen ditut eta noiz bait, bear da-
nlan idatzl egiten ditut.

—Diozun apustua nolakoa izandu zan?

—Iru txuleta jokatu giñuzen.

—Eta nolako bertsoak egin zituzun, lenbiziko aiek?

—Arantzazuko Ama Birjiñari egin nizkion. «ZERUKO ARGIA» azalduak dira.

—Eta ordundik onera sari gei-
ago ere alkartu dituzu, ba.

—Bai. 1966'garrean Aita Mitxelenari egin nizkion eta Euskaltzaindiaren lenbiziko saria artu nun. 1967'garrean, bigarrena eta aurtan, «Che» Guevara'ri egindakoakin, lenbiziko saria.

—Zorionak. Sari aundia izaten al da au?

—Amabi milla pezetakoa.

—Bertsoetatik ezin bizi, ordun...

—Ez. Dirua baiño aundiagoa izaten da ematen duten poza.

—Aurrez-aurre ibiltzen al zera, bertsoetan?

—Orain arte ez.

—Zer iruditzen zaizu, oraingo gazteak lengo gizonak aña ba al dira, bertsolari bezela?

—Erantzun zalla eskatzen d-
dazu. Orain len baiño arrazoi-
bide geiagokin jartzen dirala ber-
tsoak, esango det.

—Beste gauza bat, Matxain. Nola irabazi dituzu orrenbeste kopa, orrenbeste sari?

—Neronek ba al dakit? «Gazte-
txo nitzala, 1933'garrenei. / ko-
rrika apustua irabazi nuri: Epuz-
limu

koako Aurraren Txapelketa. 1934'garrenian ere korrika egin nuan. Gero tokan asi eta ortan ere txapelketa asko irabaziak ditut. Eta bolatan ere berdin.

—Nunbait begi argiak dituzu edo pultso izugarria edo... Zenbat kopa daukatzu irabaziak?

—Berreun bat.

—Asko dira. Zorionak berriz. Eta orain, bukatzeko, botako diguzu noski bertsoren bat gure irakurleentzako...

—Ara:

Esker sutsuak ematen dizkat Gaur ZERUKO ARGIA'ri. Bere bitartez jasoak ditut Nik iru edo lau sari. Bertsolariak ixildu gabe Ariko gera kantari Milla zorion iritxi arte Gure Euskalerriari.

—Ala agurtu gaitu gizon pizkor onek, bere 51 urtekin gazte baiño gazteago iraun dun Manuel Matxain'ek.

M. J.

